

L. & J. van Baren

5^e JAARGANG

-NR. 2+3-

APRIL-JUNI 1979

DE MOURIK

vogelwerkgroep rijk van nijmegen en omstreken

Redactie: Ed Grotenhuis en Henk Hoogenboom

Kontakt-adres: Jonkerstraat 57, 6551 DD Weurt, telefoon: 08897-1908

Bestuur:

VOORZITTER:

Johan Thissen,
Sporlaan 22, 6562 AN Groesbeek.
tel.: 08891 - 1523

ORNITHOLOGISCH SECRETARIAAT:

F.Hustings,
Jac. Canisstraat 6, 6521 HN Nijmegen.
tel.: 080-- 233278

ADMINISTRATIEF SECRETARIAAT:

Hugo de Vries,
Weezenhof 32-67, 6536 GG Nijmegen.
tel.: 080 - 441788

PENNINGMEESTER:

Henk de Vries,
Jan v. Cuykstraat 46, 5431 GC Cuyk.
tel.: 08850 - 13614
postgiro: 26.47.41 met vermelding: "VWG"

CONTRIBUTIE:

Werkende leden . . . . . f 10,00
Symp. leden . . . . . f 15,00
Jeugdleden tot 18 j. . . . . f 5,00
Gezinsleden . . . . . f 2,50

***** WERKGEBIED van de V.W.G. Rijk van Nijmegen e.o.

- - Rijk van Nijmegen
- - De Nederlandse en Duitse Ooypolders
- - Land van Maas en Waal oostelijk van de lijn Wamel - Megen
- - De Brabantse Maasoever vanaf Vierlingsbeek t/m Megen
- - De Kop van Limburg t/m Bergen
- - De Betuwe zuidelijk van de Linge

*****
Overneming van artikelen of gedeelten hiervan, alsmede van illustraties is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en schriftelijke toestemming van de redactie.
Auteurs zijn verantwoordelijk voor de inhoud van hun artikel.
Publicatie van artikelen enz. behoeft niet te betekenen dat de daarin vermelde meningen het inzicht van de redactie weergeven.

Werkgroepen:

ARCHIEF-VERSLAGEN-WAARNEMINGEN:

Peter Brouwer,
Pater Brugmanstraat 44, 6522 EN Nijmegen.

EXCURSIES:

vacant

LEESMAPPEN-AVIFONETHEEK:

Jos van Dokkum,
Evertsenstraat 36, 6512 JM Nijmegen.

NESTKASTVERVAARDIGING:

Wim Schurink,
Marialaan 39, 6541 EB Nijmegen.
tel: 080-773551

NESTKASTPLAATSING:

Jan de Vrieze,
Leygraaf 122, 6651 GH Druten
tel.: 08870-3454

RIVERTELLINGEN:

Henk de Vries,
Jan van Cuykstraat 46, 5431 GC Cuyk.
tel.: 08850-13614

SOVON-TELLINGEN:

Dick Visser,
Weezenhof 32-67, 6536 GG Nijmegen.
tel.: 080-441788

STOOTVOGELTELLINGEN:

Johan Thissen,
Sporlaan 22, 6562 AN Groesbeek.
tel.: 08891-1523

VOGELCURSUSSEN:

Ed Grotenhuis,
Onyxstraat 29, 6534 XW Nijmegen.
tel.: 080-561756

WINTERVOEDERING:

Jan Pieters,
Schependomlaan 112, 6543 XZ Nijmegen.
tel.: 080-771241

Op het moment dat U deze Mourik in handen krijgt, hebben meer dan 60 deelnemers aan de beginnerscursus reeds drie avonden aandachtig zitten luisteren om te proberen de geluiden van veertig veel voorkomende vogelsoorten onder de knie te krijgen. Voeg daarbij de cursussen in Gennep en St. Anthonis, die ook druk bezocht worden, en we halen in totaal dan ruim 120 deelnemers. U ziet; een flinke belangstelling! In opzet bedoeld als ruggesteun voor de beginnende leden van onze VWG, bleek er ook juist van buiten onze vereniging (van KNNV- en IVN-zijde, maar ook van volslagen "leken") voor deze cursus steeds meer belangstelling te bestaan. Dit alles met het doel dit ook in het buitengebeuren te kunnen toepassen, want zoals de vogels in het voorjaar weer grotere activiteiten gaan vertonen, zo voelen ook de meeste natuurliefhebbers dan een extra prikkel in het bloed om er op uit te trekken. Wij van de VWG zijn blij deze mensen daarbij een klein steuntje in de rug te kunnen geven en dit geldt natuurlijk ook voor de gevorderdencursus waar de kneepjes van het inventariseren werden behandeld.

Zowel degenen die hun eerste stappen in de vogelwereld zetten (roept nou de fitis of de tjiftjaf zijn eigen naam?), als de meer gevorderden onder ons, wensen wij dit voorjaar veel plezierige en nuttige uren in de (nog steeds) mooie natuur toe. Dit kan ook in groepsverband; zie hiervoor de activiteiten!

Mocht U iets bijzonders waarnemen of een eigen onderzoekje doen, U weet het: de Mourik is er niet alleen vóór, maar ook dóór de leden. De statuten, zoals die onlangs ter vergadering behandeld zijn, vormen ook bladvulling, maar liever plaatsen wij bijdragen zoals die over het voorkomen van de Roodborsttapuit, dat U in dit nummer vindt.

ALGEMENE LEDENVERGADERING
TER GOEDKEURING
VAN DE
STATUTEN

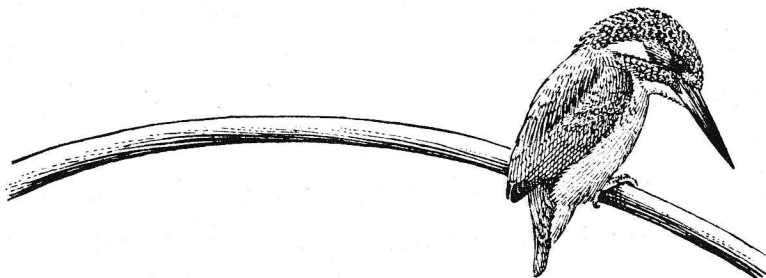
Op donderdag 3 mei 1979 om 20.00 uur zal in Collegezaal N IV van de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen een vergadering worden gehouden ter goedkeuring van de Statuten van de Vogelwerkgroep Rijk van Nijmegen en Omstreken.

Doordat op de voor dit doel belegde vergadering op 27 maart 1979 niet het vereiste $1/3$ deel der leden aanwezig was, zal op deze vergadering ongeacht het aanwezige aantal leden, over de statuten geldige beslissingen genomen kunnen worden.

SOVON - Bespreking.

Na afloop van bovengenoemde vergadering (ca. 20.30 uur) zal een bespreking over het SOVON-Project plaatsvinden.

Hierbij zullen aanwezig zijn de heren Aad Vink (regionaal Sovon-Coördinator) en Johan Bekhuis (landelijk Sovon-Coördinator).

VERSLAG ALGEMENE LEDENVERGADERING.

Deze vergadering vond plaats op 27 maart 1979 om 19.45 uur in zaal N1 van de Faculteit der Wiskunde en Natuurwetenschappen.

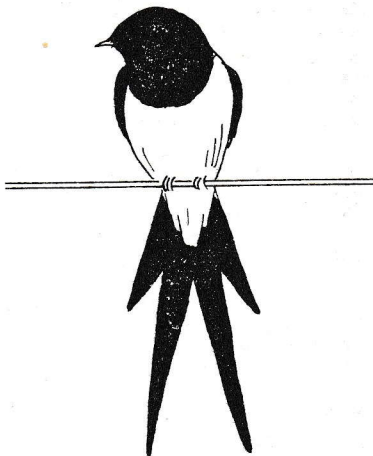
Er waren 32 leden aanwezig.

Deze vergadering is geheel gewijd aan de statuten.

Jan de Vrieze maakt een opmerking over art. 3, lid 1, de doelstelling van de VWG. Hij mist de educatieve taak.

Een voorstel van Jan de Vrieze om bij het afwijzen van een aspirant-lid hem of haar dit schriftelijk en met redenen omkleed te laten weten, wordt met meerderheid van stemmen aangenomen.

Aangezien er geen 1/3 deel der leden aanwezig is, is het niet mogelijk een beslissing te nemen over de statuten. Het is daarom nodig een nieuwe vergadering uit te schrijven. Deze vergadering zal op donderdag 3 mei om 20.00 uur worden gehouden in de Fac. der Wiskunde en Natuurwetenschappen.

Bij een gehouden enquete onder de aanwezige leden bleek dat men als volgt over de statuten zou hebben gestemd:

voor: 26
tegen: 1
onthoudingen: 2
ongeldig: 3

Nadat de vergadering betreffende de statuten gasloten was, werd vervolgens in een andere zaal een gewone algemene ledenvergadering gehouden.

Het boek "Avifauna van Midden-Nederland" zal de a.s. zomer verschijnen. De drukproeven zijn al klaar.

De beginnerscursussen hadden dit jaar een grote belangstelling: Nijmegen 67; Gennep 32 en St. Anthonis 22 deelnemers.

Het cursusboekje is geheel uitverkocht en zal in het najaar opnieuw worden uitgegeven. Voor de excursie van 10-14 mei a.s. gaven zich 20 belangstellenden op. We gaan niet naar Schiermonnikoog maar naar Ameland (zie activiteiten op pag. 48).

Dick Visser en Paul van Laake gaan voorlopig optreden als sub-coördinator voor het SOVON-project in ons werkgebied.

Er is een natuurhistorisch museum in opbouw. Het zal worden gehuisvest in de voormalige Synagoge in de Gerard Noodstraat. 's Maandags-avonds kunt u daar helpen bij de opbouw.

Wouter Helmer wenst zijn activiteiten voor het waarnemingen archief e.d. te beëindigen. Peter Brouwer zal het gaan overnemen.

Doordat Ed Grotenhuis in de loop van dit jaar Nijmegen en daardoor ook het redactieteam van de Mourik zal gaan verlaten, bestaat er behoefte aan aanvulling van dit team.

Donderdag 10 mei t/m zondag 14 mei:
VOORJAARSKAMP naar AMELAND.

Op de afgelopen ledenvergadering bleek dat het geplande kamp op Schiermonnikoog moeilijkheden opleverde i.v.m. het huren van een verblijf. Dank zij relaties van Olof is het echter gelukt op AMELAND onderdak te vinden van 10 t/m 13 mei. Er zal overnacht worden bij de fam. Kiewied, Kociplaats 2, Buren (Ameland). De verblijfskosten zijn per persoon 3 x f 4,30 = f 12,90 De deelnemers aan deze excursie zijn:

O.v.Hoorn, P.Walvius, J.d.Vrieze, M.Reijnders A.v.d.Munckhof, H. & R.Gorissen, R. & F.Nillessen, J.v.Dokkum, L.Rietveld, J.d.v.Pluym en de nieuwe leden I.Strobinder en dhr.v.Son. Hiermee zijn de beschikbare plaatsen bezet. Het vervoer kan men misschien in onderling overleg regelen.

De laatste boot naar Ameland op donderdag 10 mei vertrekt om 19.45 uur uit Holwerd (vroegere boten gaan om 8.45; 9.45; 13.45 en 17.45). Met het openbaar vervoer (trein Zwolle-Leeuwarden moet men om 15.58 uit Nijmegen vertrekken. Voor de boten van 9.45 en 13.45 moet men respectievelijk om 5.26 en 9.58 uur uit Nijmegen vertrekken. Dit alles onder voorbehoud. Ik vertrouw er op dat men er met zijn allen een gezellige excursie van maakt.

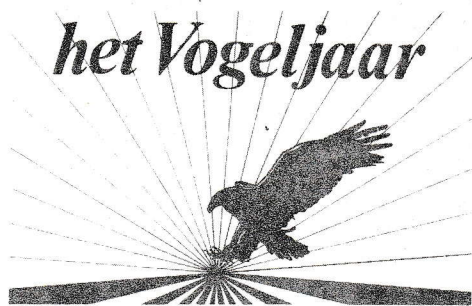
Johan Thissen.

Donderdag 28 juni:
AVONDFIETSTOCHT DOOR DE OOV.

Deze fietstocht (welke dus per fiets wordt gereden!) staat o.l.v. Bart Engelen. Vertrek vanaf het Hollands-Duits gemeal om 19.00 uur. Terug: onbekend (als de cafés dicht zijn? Red.).

EXCURSIE-COÖRDINATOR.

De heer Bart Engelen moet wegens zeer drukke werkzaamheden zijn functie van excursie-coördinator opgeven. Bart, bedankt!!! Zij die zich geroepen voelen om Bart te gaan opvolgen, kunnen dit aan het bestuur kenbaar maken.

HET VAKBLAD VOOR DE ORNITHOLOOG

Abonnementen:

Hugo de Vries, tel. 080-441788

LEDENMUTATIES.

Nieuwe Leden:

R.G.Bouwman, Meerkoetlaan 53, Beuningen.
P.J.Engelen, Prof.Bromstraat 17, Nijmegen.
H.Feenstra, Wolfspoor 27, Oss.
J.Hutten, de Quaiweg 3, Wanroy.
F.Meys, Onyxstraat 21, Nijmegen.
D.Möller, Grenzallee 45, Kleef, Dld.
P.v.d.Mortel, Boxstraat 1, Boxmeer.
B.Nolet, Berg en Dalseweg 3, Nijmegen.
A.P.J. de Ponti, Bilderbeekstraat 22, Boxmeer.
J.M.v.Son, Esterveldlaan 45, Grave.
F.Snel, Hazelaarstraat 25, Nijmegen.
J.M.Spauwen, Prof.Hubersstraat 77, Nijmegen.
J.Strooiwinder, Markt 10, Gennep.
J.O.v.d.Veen, Weezenhof 52-04, Nijmegen..
P.J.Versteeg, Hobbemaweg 69, Groesbeek.
J.Werts, Aleidestraat 42, Cuyk.

Verhuisd:

H.M.J.Langer, Zwanenveld54-81, Nijmegen.
M.C.P.J.Martens, Willemsweg 39, Nijmegen.
R.Schuurkes, v.Nispenstraat 76, Nijmegen.
P.Walvius, Barbarossastraat 32, Nijmegen.

Lidmaatschap beëindigd:

A.Frommeyer, Nijmegen.
M.Schoenmakers, Nijmegen.

Hs = Hermsen

- Geoorde fuut : 13-1 en 17-2 1 ex. Maas, traject R-15 (ww-t); 17-2 1 ex. Waal, traject L-4 (ww-t); 20-2 1 ex. Waal bij Nijmegen (P); 26-2 2 ex. kanaalhaven Nijmegen (P).
- Kuifduiker : 13-1 1 ex. Maas, traject R-14 (Re); 10-2 1 ex. Wylermeer (P.v.d.Langerijt); 18-2 1 ex. Bisonbaai (N.v.d.Berk); 19-2 ? 1 ex. uiterwaarden Bommel (DD).
- Roodhalsfuut : 5-1 1 ex. Kaliwaal (WZ/BN); 8-2 2 ex. Maas-Waalkanaal Heumen (P); 27-2 2 ex. Maas-Waalkanaal t.h.v. Hatertse brug (Hg. de Vries).
- Aalscholver : 17-2 4 ex. Ooypolder-oost (ww-t); 23-2 7 ex. Kaliwaal (OH).
- Roerdomp : o.a. drie waarnemingen van doodgevroren ex. t.w. 1 bij de Oude Waal (MK) en 1 in de Groenlanden op 10-2 (V.v.d.Berk) en op 18-2 1 in de Ooyse graaf, ernaast stond een nog levende Roerdomp (NJJ).
- Canadese gans : 1-1 16 ex. Salmorth Kleve (JT,GM); 13 en 14-1 1 ex. Kaliwaal (NJJ,ww-t); 17-2 2 ex. Maas, traject R-14 (ww-t).
- Brandgans : 13-1 2 ex. Waal, traject L-8 (ww-t).
- Grauwe Gans : o.a. 13-1 46 ex. Waal, traject L-6 (ww-t); 23-2 44 ex. four. Kaliwaal (OH).
- Kleine Rietgans : 4-1 42 ex. Teerse Sluispolder (BN); 5-1 3 ex. tussen 11 rietganzen → W. overvliegend, Ooyse Graaf (WZ,BN).
- Wilde Zwaan : 11-1 5 ex. Maas, Boxmeer (DV,GM,JT); 14-1 4 ex. Bisonbaai, 17 ex. Kaliwaal en 3 ex. Ooyse Graaf (NJJ). Verder waarnemingen van groepjes van 2 tot 4 ex.
- Kleine Zwaan : o.a. 13-1 20 ex. Maas, traject L-14 (ww-t); 13-1 24 ex. Waal, traject L-8 (ww-t); 14-1 71 ex. Bisonbaai en 13 ex. Kaliwaal (NJJ); 16-1 35 ad. ex. Kaliwaal (LB,JT,GM); 3-2 25 ex. → W. over Waal, Ooypolder (J. Helmer, P. Scholte).
- Casarca : 24-2 1 ex. Maas, Linden (dV).

- Krakeend : o.a. 13-1 6 ex. Ooypolder-oost (ww-t); 17-2 8 ex. Ooypolder-west (ww-t).
- Pijlstaart : 24-1 50 ex. → W. overvliegend Vlietberg, Ooypolder (W. Hagemeijer).
- Eidereend : 11-1 1 ♀ Maas, St. Agatha en 1 ♀ Maas, Grave (DV,GM,JT); 17-2 1 ♀ Maas, traject L 15 (ww-t).
- Grote Zeeëend : 27-2 1 ♂ Maas-Waalkanaal, Hatertse brug (Hg. de Vries).
- Brilduiker : jan-febr. waarnemingen van max. 4-5 ex. totaal in de Ooypolder, verder: 5-1 en 25-1 1 ex. Waal, Nijmegen (P); 13-1 1 ♀ Maas, traject L-13 (ww-t); 17-2 1 juv. Maas, traject L-16 en 8 ♀♀ Maas, traject R-18 (ww-t); 27-2 3 ♂♂ en 7 ♀♀ Maas, Wellerlooi (Hs);
- Nonnetje : 11-1 16 ♀♀ en 13 ♂♂ Maas, Grave (DV,GM,JT) 13-1 ww-t: Maas 54 ex., Ooypolder 72 ex. en rest Waal 76 ex.; 14-1 110 ex. Ooypolder (NJN); 27-1 17 ex. het Meer (W. en J. Helmer, P.v.d. Langerijt); 8-2 2 ♀♀ Maas-Waalkanaal Heumen (P); 17-2 ww-t: Maas 16 ex., Ooypolder 8 ex. en rest Waal 31 ex.; 21-2 max. aantal Waal, Nijmegen 7 ♂♂ en 8 ♀♀ (P); 24-2 48 ex. Ooypolder (W. en J. Helmer P. Scholte).
- Middelste Zaagbek : 5-1 2 ♀♀, Bisonbaai (BN,WZ); 28-1 1 ♂ het Meer, Ooypolder (NJN); 17-2 2 ex. Waal, traject L-7 (ww-t); 27-2 2 ♂♂ en 1 ♀ Maas-Waalkanaal t.h.v. Hatertsebrug (Hg. de Vries)
- Grote Zaagbek : 13-1 ww-t: Maas 109 ex., Ooypolder 90 ex. en rest Waal 3 ex.; 26-1 105 ♀♀ en 42 ♂♂ Kaliwaal (LB, JT, GM); 14-2 2 ex. → O. overvl. Heilig Landstichting (J. Helmer); 17-2 ww-t: Maas 193 ex., Ooypolder 85 ex. en rest Waal 44 ex.; 18-2 124 ex. Ooypolder (NJN); 20-2 1 ♂ en 13 ♀♀ Waal, Nijmegen (P) 27-2 1 ♀ Maas-Waalkanaal t.h.v. Hatertse brug (Hg. de Vries).

- Rode Wouw : 6-1 1 ex. overvl. H.Landst.(W. Boeren); 7-1 1 ex. Niel, Kranenburg (JB, JT, GM); 20-1 1 ex. met flinke hap uit linkervleugel, Kaliwaal (F.Sterck); 17-2 2 ex. Maas, traject R-16 (ww-t); 17-2 ? 1 ex. overvl. Nijmegen (J. Dirkmaat); 23-2 1 ex. boven park Brakenstein (dV); 28-2 1 ex. Heumensoord (P).
- Havik : 1-1 1 ♀ Bruuk, Groesbeek (H. Klaassen; 1-1 1 ♀ boven H. Landst. (W); 10-2 1 ex. jagend boven groentemarkt Nijmegen (NJN); 11-2 1 ex. jagend Zeelandsestraat Ooypolder (NJN); 17-2 1 ex. Maas, traject L-14 (ww-t); 22-2 1 ex. boven Canisius College Nijmegen (MK); 24-2 1 ♂ eerst veren, later plaat poetsend om vervolgens een ekster te slaan, 16.45 Staartjeswaard (Ho).
- Ruigpootbuizerd : 14-1 1 ex. Circul v.d. Ooy en 1 ex. Kaliwaal (NJN); 27-1 1 ex. Kaliwaal (F.Sterck, P.v.d.Langerijt).
- Blauwe Kiekendief : totaal 40 waarn. van 53 ex. (21 ♂♂); enkele daarvan: 2-1 1 ♂ Heikant, Groesbeek (GM); 5-1 1 ♂ en 3 ♀♀ gezamenlijk jagend op veldleeuwerik (GM); 14-1 max. aantal Ooypolder: 9 ex. waarvan minstens 6 verschillend (NJN) 16-1 1 ♀ Heikant Groesbeek (GM); 19-1 1 ♂ Osterbos Swolgen (Hs); en 1 ♀ Galgenberg Blitterswijk (Hs); 21-1 1 ♂ Zyfflich en 1 ♀ Kranenburgerbroek en 1 ♂ Lagewald Groesbeek (JT, GM); 21-1 1 ♂ Hatertse Vennen (E.Meeussen); 29-1 1 ♂ Malden (P); 2-2 1 ex. Sprokelenburg Lent (MK); 7-2 1 ex. ♀ jagend tussen de huizen in Nijmegen-Z. (P); 15-2 1 ♂ → W. over H.Landst. vliegend (W.en J. Helmer); 17-2 6 ♂♂ langs de Maas (ww-t); 26-2 1 ♀ industrieweg Nijmegen (P).
- Smelleken : 2-1 ♂ en ♀ → W. over Groenlanden (WZ); 4-1 2 ex. Bisonbaai (G.v.Veldhuizen); 5-1 1 ♀ Zeeland Ooypolder, later → NW over Millingen (BN, WZ); 19-1 1 ♂ Gunhof, Swolgen (Hs); 27-1 1 ♀ jagend Circul v.d. Ooy (W.en J. Helmer, P.v.d.Langerijt).

- Grote Trap : jan. 1 ex. de Lier (med.P); 3-2 1 ex. four. en later richting O. wegvliegend, Circul v.d.Ooy (J.Helmer en P.Scholte).
- Bonte Strandloper : 24-1 1 ex. Kaliwaal (BN).
- Witgatje : 1-1 en 6-1 1 ex. en 2 ex. Ashorst Groesbeek (H.Klaassen en GM); 24-1 1 ex. Drulseberg Groesbeek (GM).
- Regenwulp : 24-1 1 ex. → ZW langs Waal Kaliwaal (BN).
- Houtsnip : 14-2 1 ex. opvl. uit achttertuintjes Nijmegen-z. (P).
- Dwergmeeuw : 13-1 1 ex. Maas, traject L-14 (ww-t).
- Grote Mantelmeeuw : 13-1 7 ex. Ooypolder-o. (ww-t).
- Ransuil : slaappleats van 11 ex. in Kkerdom bij de kerk (NJN).
- Velduil : 5-1 1 ex. toeristische weg Bergen (Hs); 19-1 1 ex. Gunhof Swolgen (Hs); 21-1 t/m 18-2 1 ex. Kouwedijk, Circul v.d. Ooy (div. wrnmrs); 20-1 1 ex. Millingerwaard (F. Sterck); 21-1 2 ex. Zyfflich Duffelt (JT, GM); 26-1 1 ex. Heikant Groesbeek (LB, JT, GM); 27-1 1 ex. steenfabriek Groenlanden (F. Sterck, P.v.d.Langerijt); 8-2 1 ex. de Bruuk (B.Braster); 24-2 1 ex. → W. over de Millingerwaard (W.en P.Scholte).
- IJsvogel : 13-1 1 ex. Ooypolder-w. (ww-t).
- Strandleeuwerik : 7-1 5 ex. Niel Duffelt (H.Klaassen); 14 en 15-1 7 ex. t.o. Kaliwaal (F.Sterck, P.v.d. Langerijt); 16-1 5 ex. idem (F.Sterck, BN, MK); 20-1 9 ex. Zyfflich (JT, GM); 27-1 ca. 30 ex. langs Kouwedijk Circul v.d.Ooy (F.Sterck, P.v.d.Langerijt); 27-1 min. 7 ex. idem (W.en J.Helmer); 28-1 6 ex. tegenover Kaliwaal (WZ).
- Oeverpieper : 24-1 1 ex. → W. Kaliwaal (BN).
- Waterpieper : 5-1 1 ex. langs Waal Millingerwaard en 5-6 1 ex. Kek. waard (BN, WZ); 6-1 1 ex. Ashorst Groesbeek (J.en H. Klaassen, GM); 10-1 en 14-1 1 ex. Hatertsebrug (BN); 13-1 2 ex. Bisonbaai (Hus); 14-1 3 ex. Oude Waal en 7 ex. Bisonbaai (NJN); 24-

- 1 2 ex. Waal Hoeksewaard (Hus); 26-1 1 ex. idem en 1 ex. Vlietberg (Hus); 22-1 1 ex. Bisonbaai (BN); 24-1 1 ex. Kaliwaal (BN); 11-2 3 ex. Kaliwaal (NJN); 18-2 1 ex. Ashorst Groesbeek (H.Klaassen); en 3 ex. Tiengeboden, 1 ex. Kekwaard (NJN).
- Grote gele Kwikstaart : 1-1 1 ex. Nijerf Groesbeek (H.Klaassen).
Witte Kwikstaart : 17-2 1 ex. Maas, traject L-14 (ww-t);
 18-2 1 ex. Hoeksewaard (NJN).
- Klapekster : 14-1 1 ex. Bisonbaai (NJN); 13-1 en 26-1 1 ex. Vlietberg Ooy (Hus); 26-1 1 ex. Trajanusplein Nijmegen (Hus); 2-2 1 ex. op entene zittend in Stijn Buisstraat Nijmegen, 12.15 uur (Hus); 18-2 1 ex. de Plak Ooy (NJN).
- Baardmannetje : 14-1 1 ex. Ooyse graaf (NJN).
Sneeuwgorst : 28-1 1 ♀ Duffeltdijk Halve Galg Ooypolder (NJN); 18-2 1 ex. overvl. Kek. Wrd. (NJN).
- Putter : 4-2 ca. 35 ex. N. van Zyfflich (NJN);
 26-2 1 ex. zingend Hees (P).
- Frater : 17-2 7 en 4 ex. Maas traject L-14 en L-16 (ww-t).
- Appelvink : 18-2 4 ex. Circul v.d.Ooy (NJN); 21-2 11 ex. tuin H.Landst. (W.en J.Helmer).
- Raaf : 3-1 3 ex. → ZO over Wedren Nijmegen (BN); 20-1 1 ex. Ooypolder (G.Rothuis).

Het archiveren begint me langzamerhand weelderig boven het hoofd te groeien, dus mensen, die het werk van me over willen nemen moeten maar even bellen (080-233371) of schrijven.

Waarnemingen van de maanden maart en april vóór vrijdag 11 mei a.s. opsturen aan:

★ Wouter Helmer, Joanneslaan 7
 6564 AE Heilig Landstichting

Als in landelijke vogeltijdschriften te lezen valt, dat de roodborsttapuit qua zeldzaamheid vergelijkbaar is met soorten als blauwborst en lepelaar dan hebben we hier rondom Nijmegen over het voorkomen van dit juweeltje niet te klagen.

Voor ervaren vogelaars uit onze werkgroep is een roodborsttapuit wel geen alledaagse verschijning, iets exceptioneels is deze soort toch ook weer niet. Voor deze vogelaars is dit artikeltje dan ook niet bedoeld. Het is meer voor de "eerstejaars" die wat vogelervaring willen opdoen en hier toe leent de roodborsttapuit zich bij uitstek: hij laat zich in het open veld gemakkelijk waarnemen, hij is niet schuw en het mannetje heeft een opvallend verenpakje.

Een roodborsttapuit heeft het formaat van een "gewone" huis-, tuin- en keukenroodborst, misschien iets kleiner, maar heeft wel duidelijker een nek. De pootjes zijn even rank en de roodborsttapuit heeft ook een spits insectenetersnaveltje. Veel meer overeenkomsten zijn er niet, gewoon omdat ze geen directe familie van elkaar zijn. Net zo min als een roos en een klap-

roos of een ekster en een klappekster. Nu kunnen we ons afvragen: waar komt dat "klap" vandaan, maar we hebben het over roodborsttapuiten.

Het mannetje van deze vogel heeft een zwarte kop en keel met een witte zijhals. De borst is, hoe kan het anders met zo'n naam, rood, echter niet zo oranjerood als die van de roodborst maar meer roestkleurig. Het vrouwtje is gelijk getekend maar minder fel gekleurd. Het zwart van het mannetje is bij het vrouwtje bruin en ook de borst is veel fletser. Bewust houd ik een verdere beschrijving summier, dit kunt U beter uit Uw vogelgids halen, die is er tenslotte voor. Met een tekening erbij kunt U zich de vogel beter voorstellen maar het beste is, met dit artikel als leidraad het veld in te gaan.

Omdat de roodborsttapuit, na z'n wintervacantie rond de Middellandse Zee, ieder voorjaar weer op nagenoeg dezelfde plaats terugkeert, is het mogelijk te voorspellen, waar we straks in het voorjaar een roodborsttapuit op een paaltje kunnen zien zitten.

De excursie begint bij de witte brug over het Maas-Waal kanaal bij Neerbosch. Na de brug gaan we linksaf (hetgeen niet mogelijk is met de auto red.) en zodra de kanaaldijk van het water afbuigt gaan we rechtsaf de Nieuwstadweg in. Na verloop van tijd passeren we een brede afslag naar links richting station Dukenburg (van welke kant U de route ook kunt oppikken) en daar vlak achter weer een afslag links. Deze weg, de Broekstraat, gaan we volgen tot over het nieuwe viadukt over RW 73 in aanleg. Na dit viadukt krijgen we onderaan de helling een 4-sprong. Hier gaan we linksaf en zijn meteen bij de eerste roodborsttapuit aangekomen.

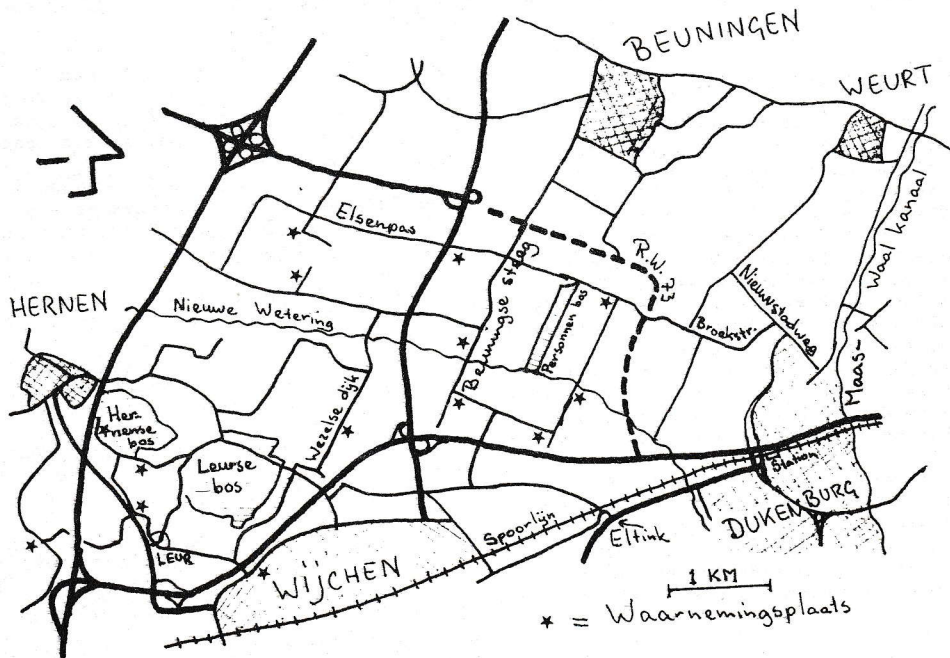
1. Het paartje zit hier meestal achter de boerderij dus rechts van de Bijsterhuizenstraat die we net zijn ingegaan. Als U ook links van de weg niets kunt ontdekken kunt U Uw geluk beproeven als we verder gaan.
2. Het tweede paartje zit meestal links van de weg even over de wetering. De rij weidepaaltjes die naar het bosperceeltje loopt is een geliefkoosde zitplaats. Zowel in '77 als in '78 zijn hier jongen grootgebracht; de kans is dus groot, dat we de vogels ook nu weer aantreffen.

3. Aan het eind van de weg gaan we vóór het bord "doodlopende weg" naar rechts. Links zien we een haag, die bij de ingang van weilanden is onderbroken. Stap bij het eerste gat eens van de fiets en kijk achter de haag alle paaltjes af. In '77 een broedgeval en vorig jaar alleen een mannetje gezien.
4. We gaan weer verder, laten het viadukt links liggen en naderen de Beuningse steeg. Vóór de T-splitsing broedde, links van de weg, zowel in '77 als in '78 een paartje. Echter: in het afgelopen najaar is hier een schuur gebouwd en de kans bestaat dat onze roodborsttapuiten het hier verder voor gezien houden.

Op de T-splitsing met de Beuningse steeg gaan we rechtsaf en passeren weer dezelfde wetering. Op deze wetering zaten afgelopen winter o.a. nonnetjes en grote zaagbekken.

5. Tussen de wetering en de eerste weg links broedde zowel in '77 als in '78 een paartje en met sukses.

Na een flauwe S-bocht komen we op een kruising en zijn we op de Elzenpas. Het boscomplex dat we steeds rechts hielden is het Personnenbos. Hier moet U eens op een avond naar toe; een nachtegaal hoort U dan

zeker en met wat geluk ziet U een ransuil.
6. Onze roodborsttapuitexcursie vervolgen we door van de Beuningse steeg links de Elzenpas op te gaan. Na het bosje maar vóór de autoweg zat in '77 en '78 links van de weg een paartje. Jongen zijn hier niet gezien maar mogelijk ontdekt U ze dit jaar.

7. Na de autoweg te zijn overgestoken krijgen we na enige tijd een weg rechts over een viadukt naar Ewijk. Op dit punt gaan we linksaf een doodlopend weggetje in. Bij de haakse bocht naar links zit een paartje. In '77 is "per ongeluk" een nestje met 7 lichtgroene eitjes ontdekt. Ook in '78 was het paartje aanwezig dus heeft U ook hier veel kans op sukses.

8. We vervolgen de Elzenpas waardoor we van zelf naar het Zuiden afbuigen. Op de T-splitsing gaan we linksaf en als we het bosperceel voorbij zijn zien we links een gasstation. Op het doodlopende weggetje hier naartoe is in '78 2x een mannetje gezien. Mogelijk is dit het m. van paartje 7 want hemelsbreed liggen deze twee waarnemingsplaatsen dicht bijeen.

Indien we onze weg vervolgen en na een bosje rechts de Wezelsedijk ingaan komen we alweer over de Nieuwe Wetering. Altijd afkijken, U heeft hier b.v. kans op een dod-aars.

9. Na enige tijd krijgen we links opnieuw een gasstation. Ook hier broedde in '77 en '78 een paartje roodborsttapuiten met sukses.

Aan het eind van de Wezelse dijk moeten we op de T-splitsing een klein stukje naar rechts en komen dan bij blokhuut "de Wezelse Berg" op een 4-sprong. Hier kunt U door zadelpijn of voetblaren gedwongen (maar te voet is deze tocht sterk af te raden), naar links het viadukt over richting Nijmegen, of, voor degenen die van geen ophouden weten, rechts af, het Leurse bos in. Als we dit bos (waar alle vier de spechten zijn waar te nemen) door zijn, gaan we bij de eerste 3-sprong links en bij de tweede 3-sprong rechtsaf.

10. We zien dan rechts tussen het Hernense en het Leurse bos het Hernens meertje dat eindigt in een slootje. Vóór we het bruggetje hierover passeren hebben we links, in de bocht, kans op een paartje. Het bracht hier althans in '77 zijn jongen groot. Afgelopen jaar broedde het wat verderop, ook links van de weg, ongeveer tegenover de paar huizen die we rechts van de weg zien.

11. Voor we vervolgens linksaf slaan is het de moeite waard even recht door te rijden. De weg eindigt bij een fietstunneltje. Vlak vóór het tunneltje zat in '78 tussen het fietspad en de autosnelweg een paartje. (roodborsttapuiten) de Noord-Zuidverbinding van Nederland te bekijken. Het besloot, na het zien van deze ellende maar geen jongen op deze wereld te brengen. Nageslacht is in ieder geval niet waargenomen.

Vanaf het fietspad kunt U, evenals bij de molen, het Hernense bos in. Alleen vanwege z'n boomvalken al een bezoek waard. Trouwens deze stootvogels broedden ook in Leurse- en in het Personenbos.

12. Indien we na roodborsttapuitenpaartje (7 lettergrepen!) no. 10 linksaf waren gegaan kwamen we voor een autoweg weer voor een T-splitsing. Hier linksaf en waar de secundaire weg van de autoweg afbuigt is in '78 enkele malen een ♂ waargenomen.

13. Indien we links aanhouden komen we in Leur. Hiervandaan was vroeger naar Niftrik te fietsen. Ook langs dit weggetje zit een roodborsttapuitenpaartje, maar nu moeten we door de aanleg van een autosnelweg hiervoor te ver omfietsen. Dat ik dit paartje toch vermeld komt, omdat dit de plek is van de winterwaarneming, vermeld in de vorige Mourik op pag. 42.

14. In Leur op de 4-sprong recht door en via een laan duiken we vervolgens een fietstunneltje in. Aan de andere kant van de tunnel zat tussen het fietspad en de autosnelweg in '78 een paartje. Ook hier geen jongen gesignaleerd.

Na het fietstunneltje op de rondweg om Wijchen linksaf en Uw reisleder is thuis. Hij wenst U een prettige fietstocht huiswaarts en geeft de leiding over aan de ANWB-borden.

Heeft U sukses gehad, geef dan, behalve aan het archief, deze en alle andere roodborsttapuitwaarnemingen (8 lettergrepen!) uit het land van Maas en Waal ook eens door aan schrijver dezes. Mogelijk levert dat, met wat aanvullingen, stof op voor een inventarisatie-verslag.

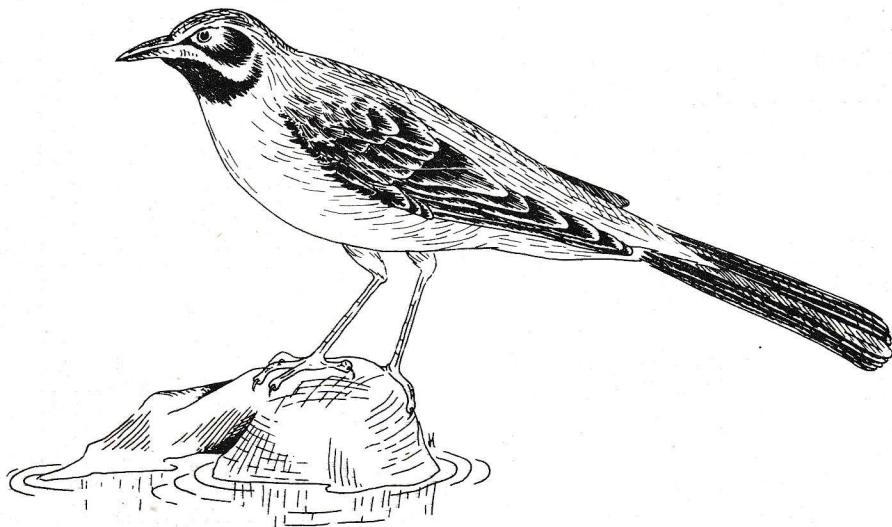
Rob Honing dank ik voor zijn medewerking aan dit artikel en U, bij voorbaat, voor het opsturen van Uw waarnemingen.

★ Rob Gorissen
Heilige Stoel 52-12
6601 VG WIJCHEN
tel. 08894 - 4716

Beide tellingen waren echte wintertellingen; vanwege sneeuw en langdurige kou waren er wel niet zoveel vogels, maar dan vaak ongewone. Op 13 januari was het zicht zeer goed, de hemel licht bewolkt, de vorst licht en de wind matig uit het westen. Langs de Waal telden: 2L-3L: O.v.Hoorn, C.ten Ham, J.v.Dokkum, 4L-8L: J. de Vrieze, R. Gorissen, R. Horing; langs de Maas: 13L-15L: H. Meekes, F. Nillissen, J.v.d.Vaart, 13R-15R: P.v.Iersel, F.Richter, M.v.Dongen, P.Schreurs, 16L-18L: H.K.de Vries, F.Bloemendaal, R.Schuurkes, J.Sikkema; 16R-18R: P.Egelmeers, Th.E.A.Wilbers-v.d.Munckhof.

Op 17 februari hadden we een temperatuur van ongeveer -4°C , een zware bewolking waar wat ijzel en ijsregen uit viel, redelijk zicht en een vrij krachtige oostenwind. De tellers waren langs de Waal: 2L-3L: O.v.Hoorn, C.ten Ham, J.v.Dokkum, 4L-8L: J.de Vrieze, R.Gorissen, en langs de Maas: 13L-15L: H.K. de Vries, M.v.Dongen, J.v.d.Vaart, 13R-15R: F.Richter, P.v.Iersel, H.Kuiper, 16L-18L: R.Schuurkes, F.Bloemendaal, J.Sikkema, 16R-18R: P.Egelmeers, Th.E.A. Wilbers-v.d.Muckhof. De NJN-ners telden weer in de Coy, en wel op 14 januari en 18 februari, onder gelijksoortige weersomstandigheden; de resultaten daarvan, met verschillende opmerkelijke waarnemingen, zijn ons weer ter beschikking gesteld.

★ Henk de Vries, Jan van Goykstraat 46, 5431 GC Cuyk.

rivier	W A A L					M A A S					
	2L	3L	4L	5-6L	7-8L	13	14	15	16	17	18
rakken											
Fuut	39	4	47	37	55	13	16	3	20	9	
Geoorde Fuut								1			
Dodaars		7	1	1	4		1	1	5	3	6
Blauwe Reiger	5	11	1	6	2	9	3	1	2	6	1
Roerdomp		1	1								
Wilde Eend	867	168	174	136	951	381	365	161	181	46	73
Wintertaling	83	17	9		20	5	155	10	6		
Krakeend	6										
Smient	268				110						
Pijlstaart	2		4		6						
Slobeend	4										
Kuifeend	41	53	12	93	5	54	112	98	183	101	109
Tafeleend	53	46	6	187	184	346	196	161	195	71	124
Brilduiker	1	1				1					
Grote Zaagbek	81	9			3	3	42	14	33	17	
Nonnetje	32	40	22	54		2	14	1	12	23	2
Bergeend	9										
Grauwe Gans	2			46							
Kolgans					17		1				
Rietgans	440	233		51	248	175	326	73	353	215	15
Brandgans					2						
Canadese Gans	1										
"Ganzen"				5						19	
Knobbelzwaan	24	22	9	133	12	1		3		8	
Wilde Zwaan	4				2		3				
Kleine Zwaan	12				24		20		2		3
Buizerd	5	11	2	8	2	15	18	10	7	5	9
Sperwer		1		1		2	3		1		
Blauwe Kiekendief	2	2						2			
Torenvalk	1				1		2	2	1	1	1
Fazant						1		1	5		
Patrijs		17	12	14		5	24	21	24	13	16
Waterhoen	9	13	2			12	11	2	4	2	1
Meerkoet	840	774	487	532	578	249	1006	737	479	1031	403
Wulp	2										
Gr. Mantelmeeuw	7										
Kl. Mantelmeeuw			1	2	2	2	1	3			
"Mantelmeeuw									2		
Zilvermeeuw	16	1	35	1	10	32	5	3	38	3	2
Stormmeeuw	31	66		1	17	7	83	3	82	10	3
Kokmeeuw	289	220	152	72	461	41	844	43	172	84	41
Dwergmeeuw							1				
Holenduif	2					3	8	5	5		7
Houtduif	64	37		8	70	152	215	172	99	78	93
Turkse Tortel							41	5		142	

13 JANUARI 1979

59

rivier	W A A L					M A A S					
	2L	3L	4L	5-6L	7-8L	13	14	15	16	17	18
Steenuil								1		1	1
IJsvogel		1				2			1	1	1
Gr. Bonte Specht						1	1		11	3	
Veldleeuwerik	5		2			1	1		1		
Graspieper	1				1	1	1				
Winterkoning				2		2					
Heggenus										2	
Grote Lijster	1	2				2	1	1	1	1	1
Kramsvogel		41	7	2	20	57	84	21	46	34	65
Zanglijster				2							
Koperwiek		1				2					
Merel		27				24	12	15	8	2	3
Roodborst							1	1			
Koolmees		1					4	1	2	7	3
Pimpelmees		5				3				4	1
Matkop						3					1
Staatmees			20								
Boomkruiper						3				1	
Geelgors									1		
Rietgors							1				
Appelvink						2					
Groenling								1			
Kneu						41	2			4	
Sijs							1				
Vink		4				29	1	2	2	3	
Keep		10									
Ringmus							110		3	6	10
Spreeuw			100		3	11	1	20	346	50	67
Zwarte Kraai	9	10	7	12	47	81	92	34	424	144	226
Roek				2		71	70	8	15	3	80
Kauw	92		2	3		86	437	77	31	19	137
Ekster	4	13	20	6	2	91	135	60	108	76	29
Vlaamse Gaai							8	3	1		

17 FEBRUARI 1979

rivier	L					S					
	W	A	A	L		M	A	A	S		
rakken	2L	3L	4L	5-6L	7-8L	13	14	15	16	17	18
Veldleeuwerik		24	3	43		97	70	67	579	153	19
Graspieper								1			
Witte Kwikstaart							1				
Heggemus						3		1			1
Kramsvogel		1			3			1		1	
Koperwiek				1							
Merel		11				2			3	1	5
Goudhaantje						1					
Koolmees						6		1	1		2
Pimpelmees						2	1		1		
Matkop						4					
Startmees						8					
Boomkruiper						3					
Rietgors		1					6				
Groenling							3				
Kneu							3		1		
Frater							7		4		
Goudvink							2				
Vink						19	5		1		
Ringmus						42	15			18	43
Spreeuw						1			86		14
Zwarte Kraai	9	19	12	4	15	103	33	15	330	225	126
Roek					3	7	217	8			11
Kauw	6			6	17	26	71	40	49	62	32
Ekster	18	20	12	4	1	58	32	17	59	45	24
Vlaamse Gaai						2		15	1		1

14 JANUARI en 18 FEBRUARI 1979

gebied	Circuul		Oude Waal		Groenland		Bisonbaai		Jonkmansh.		Kaliwaal		Ooyse Gr.	
	jan	feb	jan	feb	jan	feb	jan	feb	jan	feb	jan	feb	jan	feb
Gr.bonte specht	2				3		1						3	
Veldleeuwerik	34	7	15			1	2	1		4	2		42	7
Strandleeuwerik											7		1	
Graspieper			8	4										
Waterpieper			3	3			7					1		
Witte Kwikst.				1										
Klapekster							1			1				
Winterkoning			2	4		2	1							2
Heggemus					3	1	1							
Grote Lijster			1				1						1	
Kramsvogel	54		76	2	20		20		3	1			44	
Zanglijster													1	
Koperwiek			1											
Merel	44	10	21	6	41	2	8	3	90	56			14	
Roodborst													1	
Koolmees	5	3	7	2	27	1	5	1	4	10			16	2
Pimpelmees	1		17		5	3		2	2	5			18	33
Matkop			2		3	1							2	2
Staartmees													10	
Baardmannetje													1	
Boomkruiper			1				1							
Geelgors		14	1										1	27
Rietgors			1	1										
Sneeuwgors												1		
Appelvink	1	4												
Groenling										3				
Putter			2											
Kneu			1											
Vink	4				6		1						2	
Ringmus	1													
Spreeuw	49		2	5	2	2	5		120	50			23	
Zwarte Kraai	8	10	15	3	4	2		2				1	7	3
Valk							3							
Kauw		3			5				3					5
Ekster	13	25	9	4	17	2	3	7	6	7		1	10	5
Vlaamse Gaai							3							

Terugblikkend op een paar pittige wintermaanden zoals we die in jaren niet gewend waren, ontkom je er, als vogelaar/contactman-wintervoeding niet aan, een verslag te maken van de activiteiten. Temidden van sneeuwstormen en orkanen van pro's en contra's inzake de wenselijkheid van wintervoeding (je zou je kunnen afvragen waarom we in het voorjaar en zomer's wel vlotjes maken voor de zwarte stern of nestkasten plaatsen al zal dat volgens sommige deskundigen wel heel iets anders zijn - dezelfde "deskundigen" overigens die voor de T.V. zo moeilijk deden over "die arme, bejaagbare ! meerkoet"?), temidden van die turbulenties deed een groep gladheid-en-ijzel-trotsere v.w.g.-leden toch maar, wat zij meenden dat er moest gebeuren.

Het Hatertse Vennengebied (erin maar vooral ook eromheen) werd hun "strijd"toneel. Er werden totaal 7 voedseltochten gemaakt en wel op 7, 17, 21, 27, en 28 januari en op 17 en 24 februari. Op 9 februari werd bovendien gevoerd langs de dijk bij Staartjeswaard en verderop bij "Doddendaal".

In het Vennengebied (of liever eromheen) werd een 7-tal voedselplaatsen gecreëerd die onstonden door de aanwezigheid van een in een boom zittende buizerd of torenvalk. In de (open) wetering werd op 3 plaatsen bovendien brood gestrooid, dat langzaam met de stroom meedrijvend, verderop al snel een prooi werd van eenden, meeuwen (tja, zo geschiedde het nu eenmaal), zwanen en ander zich langs de waterkant ophoudend gevogelte. Gevoerd werd verder met vlees in allerlei uitvoeringen, van rauw, bloederig vlees via corned beef naar het smeùge spezkwoerd en al het overige wat des slagers is.

Dan waren er verder de kisten vol rot fruit en verlepte groente-restanten. Een gretige "prooi" voor de lijsterachtigen die, zo bleek uit waarnemingen, er dankbaar op af kwamen.

Waargenomen werden voorts het accepteren van vlees door een buizerd kort na het uitstrooien en door een torenvalk, die zich te goed deed aan brokken rookvlees.

Indirect kwam het bijvoeren een andere torenvalk ten goede, die zich stortte op een troep spreuwen, bezig aan een rotte-appelmaal. Eén ervan werd geslagen en ter plekke verorberd. Het bijzondere van deze maaltijd was dat het slaan en opeten zich (in 18 min.) op één plek voltrok, in de tuin van schrijver dezes, 5 m. verwijderd van de

achterdeur van de woning.

En zo waren er meer gebeurtenissen die nog eens ten overvloede aantoonen, dat wintervoeding wel degelijk zinvol kan zijn. De zaken, die het voedsel verstrekten (2 warme bakkers, 2 groot-winkelbedrijven en 1 slager) hebben direct na het eerste beroep op hun medewerking enthousiast meege werkt.

Telefonisch werd mij reeds begin januari een grote partij (6000!) ééndagskuikens aangeboden. Aanbiederster werd doorverwezen naar de asielhouders in ons gebied.

Op 27 januari kreeg ik een berichtje, dat de gemeente Beuningen de beschikking had over plm. 6 ton graan. De distributie hiervan was reeds in volle gang. Ook langs de Waal tussen Beuningen en Ewijk was rijkelijk met dit graan gestrooid. Invallende dooi en veel open water maakte verdere verspreiding van dit voer toen overbodig.

Eén bijzondere voeding mag tenslotte niet onvermeld blijven en wel, die op 17 januari. De kerktoren van Leur werd toen rijkelijk van vlees voorzien. Maar voor het zover was, dat Dick met een plastic zak met een verrukkelijke vlees-mixture boven was.....

Uilen hebben de "gave" vogelaars altijd voor moeilijke opgaven te plaatsen. Dit maal was het de "passende" sleutel van een bepaalde deur, die toegang gaf tot iets duisters, geheimzinnigs en spelonkachtigs, waarin zich na enig tasten een trap bleek te bevinden die toegang gaf tot een vloertje waar een tweede trap voerde naar... opnieuw een tussenplaatvormpje waar een derde trappetje uiteindelijk Dick opvoerde naar het nest (een door onze v.w.g. geplaatste kist). Dick bleef "uren" weg en ondergetekende dacht al, dat hij persoonlijk zes uilen één voor één aan het voeren was maar de reden was meer voor de hand liggend: voetje voor voetje schuifelend over een niet al te solide vloer richting nest met de handen tastend vooruit is geen situatie voor het breken van wereldrecords hardlopen. Vandaar. Maar hij kwam terug. Van de aanwezigheid van een uil overigens geen sporen.

Dank tenslotte aan allen, die hebben mee "geglibberd" langs en over de wegen van het Vennen-gebied. En aan de echte (?) anti-wintervoedselverstrekkers onder de lezers deze overpeinzing: de zorg voor het individu berokkent de soort geen schade en is voor velen onzer een vreugdevol deel van alles, wat de natuur ons te bieden heeft.

De vraag wordt wel eens gesteld tijdens excursies: "wat moeten we doen met dode vogels, die we in het veld aantreffen?". De vraag, zo simpel gesteld heeft een even eenvoudig antwoord: "we moeten niets doen, slechts de vogel goed bekijken, controleren op de aanwezigheid van ringen of andere aangebrachte merktekens en als het een bijzonder exemplaar is de datum, vindplaats en vermoedelijke doodsoorzaak trachten vast te stellen". Een dode vogel behoort evenzeer tot de kringloop in de natuur. Dus verder liggen laten. En nu zien we even af van vermoedens van botulisme en dergelijke. Het opruimen van deze cadavers vraagt specialistische behandeling, plastic zakken en het opzenden naar daartoe aangewezen adressen voor verdere lab-onderzoeken. Over het probleem: cadavers wel of niet ter plekke begraven of (nog erger) verbranden ('s zomers op de hei of in het bos b.v. ?!) alleen op vermoeden van botulisme is het laatste woord nog niet gesproken. Het beste is het vermoeden uitspreken op de dichtstbijzijnde politiepost of melden bij één der U bekende controleurs Vogelwet-'36. Maar (terugkomend op de oorspronkelijke vraag) vaak wordt bedoeld: "wat mogen we doen met die in het veld aangetroffen dode vogels?" en dan ontkomen we er niet aan toch weer even te kijken wat de wet ons te vertellen heeft. En art. 3 van de vogelwet-1936 zegt het al direct zeer duidelijk: Het woord "Vogel" in die wet omvat: lichamen van dode vogels, al of niet geprepareerd en huiden en delen van huiden al dan niet geprepareerd. En als U zich art. 1 nog weet te herinneren (Mourik-februari '79) waarin het begrip "beschermde vogel" wordt gedefiniëerd, dan is het duidelijk, dat de bescherming zich ook uitstrekt over cadavers, die we in het veld wel eens aantreffen. Als het tenminste geen mus of spreeku is want die mag U ter plekke verorberen als U daar behoefte toe zou gevoelen. Althans de huismus. O ja, wat is nu precies "veld". Ook hierover doet de wet een uitspraak in datzelfde artikel: "Veld" is: stranden, schorren, gorzen (men kan dus spreken van, de gors op de gors'-in het voorjaar ziet men dit veel en van de gors op het gors' maar dit terzijde), kwelders, slikken, wadden, binnenwateren en territoriale wateren. Anders gezegd: het gehele gebied van het

Rijk in Europa m.u.v. bebouwde kommen, openbare wegen en paden. De bermen vallen dus onder het begrip "veld". Terug naar ons probleem: de dode vogel in het veld. Als het nog een complete vogel betreft, fraai in z'n verenpak (nog maar pas dood) en U wilt hem of haar om welke reden dan ook toch vervoren, dan dient U dat te doen op een vervoervergunning! En die hebt U op dat moment niet bij U nietwaar? Tenzij er in de groep waarmee U zich in het "veld" ophoudt iemand bevindt, die zo'n vergunning kan uitschrijven. (Een politie-man of een controleur vogelwet-'36). U ziet, dat dat allemaal nogal ingewikkeld wordt en dus toch maar laten liggen. En veren, beenderen, schedels vooral en snauvels waaraan geen delen van huid meer zitten (geraamtes dus), mag U rustig meenemen. En bij het reconstrueren thuis van al die botjes tot een volledig skelet kan veel vreugde gevonden worden.

★ Jan Pieters
Schependomlaan 112
6543 XZ Nijmegen

De februari-telling mag, evenals de voorgaande edities, geslaagd heten; alle gebieden konden worden geteld. Slechts een deel van 2 en 13 werden buiten de vierdaagse telperiode bezocht en geven daarom voor enkele soorten een wat afwijkend beeld vanwege de sneeuwbedekking (zie patrijs).

het weer

Het telweekeinde viel precies in een korte dooipauze tussen de beide ijzige maanden januari en februari, zodat in de meeste gebieden de sneeuw van de velden was verdwenen. Alleen op voor wind en zon beschutte plaatsen lag er nog een sneeuw-(en ijs-)dek, bijv. in Groesbeek, de Maasheggen en langs de rivierduintjes van Maas & Waal. Die plekken waren dan ook vogelarm.

Juist de helft van het totale gebied werd op zaterdag 3 feb. geteld, een dag met veel wind.

1. De weerkarakteristieken der verschillende teldagen met de max. temp. en de getelde deelgebieden:

31 - 1	wo. : matig/zwakke W.-wind, bewolkt, lichte dooi; 3°C. goed zicht.	13
1 - 2	do. : winderig; vrij koud; 3°C. helder	2-W
2 - 2	vr. : zwakke wind, zonnig; 5°C. helder	1, 2-W
3 - 2	za. : koude WNW.-wind, windkr. 4-6, licht bewolkt; 4°C. helder.	niet: 2, 4
4 - 2	zo. : zwakke wind/windstil, licht bewolkt; 3°C. iets nevelig	2-0, 4
5 - 2	ma. : vrij zwakke ONO.-wind, bewolkt; 2°C. zicht vrij goed	2-0, 3, 9, 10

Het uitsmeren van de telling over een langere periode moet in principe voorkomen worden, zeker voor één telgebied, anderszinds kunnen invloeden van qua weerbeeld afwijkende dagen (ic. zaterdag 3 feb.) zo beter berekend worden.

de telresultaten

A. Stootvogels

algemeen.

Het opvallende van de januari-telling, toen alles dik onder de sneeuw lag, was, dat de open weilandgebieden vrijwel verlaten waren, zowel door de stootvogels als door hun prooien (mn. zangvogels) 1+

Het is opmerkelijk hoe snel de normale toestand, dwz. het gebruikelijke verspreidingspatroon, was hersteld bij het verdwijnen van de sneeuw; vooral bij de buizerd komt dat duidelijk tot uiting, zie fig. 3

De resultaten lopen per soort nogal uiteen, zoals uit onderstaande tabel blijkt:

tabel 2. toe/afname tov. jan.telling '79 bij de stootvogels per telgebied

zeer sterke toename >50%	9,10,11		4,7,9,11
sterke toename >20%	2,3,4,6,13	2,3,4,6,9,10,11,12,13	2,13
toename >5%	7,12	1	3
gelijk ±5%		7	6
afname >5%	1	8	
sterke afname >20%	5,8	5	5,8,10,12
zeer sterke afname >50%			1
	alle soorten	buizerd	torenv., sperwer, bl. kiek

-NB een toename zo berekend heeft de neiging groter te zijn dan een abs. even grote afname, afh. van de grootte der basisgetallen: vb. 12 → 8 = afname 33%; 8 → 12 toename 50% (relatief).

Het beeld neigt naar het extreme, vooral bij de drie, na de buizerd, meest talrijke soorten. Bij de desbetreffende soorten zal nog nader worden ingegaan op de mogelijke oorzaken.

De februari-telling mag, evenals de voorgaande edities, geslaagd heten; alle gebieden konden worden geteld. Slechts een deel van 2 en 13 werden buiten de vierdaagse telperiode bezocht en geven daarom voor enkele soorten een wat afwijkend beeld vanwege de sneeuwbedekking (zie patrijs).

het weer

Het telweekeinde viel precies in een korte dooipauze tussen de beide ijzige maanden januari en februari, zodat in de meeste gebieden de sneeuw van de velden was verdwenen. Alleen op voor wind en zon beschutte plaatsen lag er nog een sneeuw-(en ijs-) dek, bijv. in Groesbeek, de Maasheggen en langs de rivierduintjes van Maas & Waal. Die plekken waren dan ook vogelarm.

Juist de helft van het totale gebied werd op zaterdag 3 feb. geteld, een dag met veel wind.

1. De weerkenmerken der verschillende teldagen met de max. temp. en de getelde deelgebieden:

31 - 1	wo. : matig/zwakke W.-wind, bewolkt, lichte dooi; 3°C. goed zicht.	13
1 - 2	do. : winderig; vrij koud; 3°C. helder	2-W
2 - 2	vr. : zwakke wind, zonnig; 5°C. helder	1, 2-W
3 - 2	za. : koude WNW.-wind, windkr. 4-6, licht bewolkt; 4°C. helder.	niet: 2, 4
4 - 2	zo. : zwakke wind/windstil, licht bewolkt; 3°C. iets nevelig	2-0, 4
5 - 2	ma. : vrij zwakke ONO.-wind, bewolkt; 2°C. zicht vrij goed	2-0, 3, 9, 10

Het uitsmeren van de telling over een langere periode moet in principe voorkomen worden, zeker voor één telgebied, anderzijds kunnen invloeden van qua weerbeeld afwijkende dagen (ic. zaterdag 3 feb.) zo beter berekend worden.

de telresultaten

A. Stootvogels

algemeen.

Het ovallende van de januari-telling, toen alles dik onder de sneeuw lag, was, dat de open weilandgebieden vrijwel verlaten waren, zowel door de stootvogels als door hun prooien (mn. zangvogels) 1+

Het is opmerkelijk hoe snel de normale toestand, dwz. het gebruikelijke verspreidingspatroon, was hersteld bij het verdwijnen van de sneeuw; vooral bij de buizerd komt dat duidelijk tot uiting, zie fig. 3

De resultaten lopen per soort nogal uiteen, zoals uit onderstaande tabel blijkt:

tabel 2. toe/afname tov. jan.telling '79 bij de stootvogels per telgebied

zeer sterke toename >50%	9, 10, 11		4, 7, 9, 11
sterke toename >20%	2, 3, 4, 6, 13	2, 3, 4, 6, 9, 10, 11, 12, 13	2, 13
toename >5%	7, 12	1	3
gelijk ±5%		7	6
afname >5%	1	8	
sterke afname >20%	5, 8	5	5, 8, 10, 12
zeer sterke afname >50%			1
	alle soorten	buizerd	torenv., sperwer, bl. kiek

-NB een toename zo berekend heeft de neiging groter te zijn dan een abs. even grote afname, afh. van de grootte der basisgetallen: vb. 12 → 8 = afname 33%; 8 → 12 toename 50% (relatief).

Het beeld neigt naar het extreme, vooral bij de drie, na de buizerd, meest talrijke soorten. Bij de desbetreffende soorten zal nog nader worden ingegaan op de mogelijke oorzaken.

In tabel 3 wordt een vergelijking gemaakt tussen de verspreiding van de buizerd tijdens de jan.-telling van dit seizoen met die van het voorgaande jaar. In het oog springend is de sterke opschuiving naar de randen en de akkerlandzone op de, in de richting ZO - NW lopende, stroomrug. De laaggelegen, open weilanden in het zuiden (Kranen- en Wylerbroek) en op Salmorth waren vrijwel buizerdloos tijdens afgelopen januari-telling. Een zelfde beeld als tabel 3 vertoont een vergelijking van jan. met de voorgaande maand (dec.'78) ¹⁺

Doordat de sneeuw tijdens de feb.-telling vrijwel verdwenen was, waren de buizerden voor hun voedsel weer minder afhankelijk geworden van het aanbod van dode of verzwakte duiven en koeten, waarvan zich sterke concentraties bevonden op de stroomrug en langs de Rijn; hierdoor werd het normale verspreidingsbeeld weer benaderd (tabel 4). Ook de tegelijkertijd geconstateerde aantalsvermindering van de buizerd in gebied 5 - vooral in de grenszone - bevestigen de aanname dat in januari een deel van de Duffeltse buizerden uitgeweken was naar het Groesbeekse ¹⁺

Vergelijken we de verspreiding van de buizerd tijdens de afgelopen feb.-telling met die van het voorgaande jaar, dan blijken er in de verspreiding - afgezien van het totale aantal - geen wezenlijke verschillen te zijn; al hielden zich in voorgaand seizoen wat meer buizerden op in het westelijke, open gedeelte van het Wyler- en Kranenbroek en in het open akker- en weilandgebied tussen Warbeyen en Rindern in het oosten. Concentratievorming trad veel minder sterk op dan in januari, het meest nog in de Overbetuwe, mn. in vak 13.2 nabij voederplaatsen; vermoedelijk zijn er buizerden uit de aangrenzende deelgebieden (13.1 en 13.3) hier naar toe getrokken. Ook in het land van Maas & Waal deden zich nog concentratie-verschijnselen voor rond Horssen en in het Bovenblok (13.7) nabij de eendenkooi; daarentegen zaten er nu weinig buizerden meer langs de weteringen. De bosrandstroken van de gebieden 2, 5 en 6 mochten zich ook in een aanzienlijke opeenhoping van buizerden verheugen, alhoewel niet direct geconcentreerd op één plek.

Er zijn echter aanwijzingen dat weer een aanzienlijke concentratievorming optrad gedurende de hernieuwde sneeuw- en vorstperiode medio februari; zulks werd waargenomen in gebied 6.4 rond de voederplaats langs de Telebeek en bij die van de Heyense Waard in gebied 8 (M. Reynders). Toen ook weer veel buizerden in de uiterwaarden. ³⁺ Meer over de verspreidingspatronen & de interne migratie in afgelopen winterseizoen in het nog te verschijnen totaalverslag.

c. dichtheden

Over het hele gebied gerekend werd een gemiddelde dichtheid van 1,21 ex/100 ha gehaald; dit is heel behoorlijk, vooral als men bedenkt dat in de meeberekende oppervlakte ook de dorpskommen en de kleinere boscomplexen zijn opgenomen.

Tijdens de dec.-telling werd voor het 'oude' telgebied 1 t/m 9 eveneens een dichtheid van 1,20 berekend; dit gebied is echter ca. 1/3 kleiner dan de huidige getelde opp.; nu was in het 'oude' gebied de gem. dichtheid 1,53 ex/100 ha.

tabel 5. feb.-telling '79, gem. dichtheid in de hoofdtelgebieden, vergeleken met feb'78

gebied	f.'79	f.'78	geb.	f.'79	f.'78	geb.	f.'79	f.'78	geb.	f.'79	f.'78
1	1,0	x	5	1,8	1,5	9	0,5	0,9	13	1,3	-
2	1,0	0,3	6	0,7	0,5	10	1,2	-	T	1,21	1,35 ⁺
3	1,4	x	7	0,9	0,1	11	0,3	-			
4	2,6	2,4	8	1,5	x	12	0,6	-			

⁺ totale opp. feb.-telling '78 ca. 19.400 ha

Door het hogere aantal buizerden in februari jl. zijn er ook meer deelgebieden die een dichtheid van 1,5/100 ha of hoger halen dan in januari het geval was. Daarbij is weer orde op zaken gesteld in de rangorde: vier gebieden uit de Duffelt voeren de nieuwe lijst aan. Het ca. 1000 ha grote Salmorth (4.5) is koploper met de zeer hoge dichtheid van 4,1

tabel 6. de vakken met een gem. dh. van 1,5/100 ha en hoger, op volgorde.

nr.	naam gebied	dh.	nr.	naam gebied	dh.	nr.	naam gebied	dh.
4.5	Salmorth	4,1	7.7	Broekkant	2,6	5.3	Hogewald	2,0
4.1	Hoefslag	3,6	8.1	Maaskemp	2,6	+3.3	Het Meer	1,9
4.3	Wylerbroek	3,5	3.2	Circul	2,5	+8.7	Ossenkamp	1,9
4.7	Eikholt	3,2	+1.5	Wezel	2,5	5.4	Lagewald	1,7 ⁼
5.5	de Plak	2,9	8.3	Hoge Hoek	2,5	+2.14	de Aspert	1,6
4.4	Kransenbroek	2,8	8.2	Sluispolder	2,4	+3.5	Millingerw.	1,6
13.2	de Raayen	2,8	4.6	Grüner Weg	2,2	4.8	am Hecken	1,5
4.2	Zelhem	2,6	5.1	Klein Amerika	2,2	7.6	het Bord	1,5

vakken met + gemerkt: nog niet eerder in de toplijst voorkomend deze winter
 =: Lagewald, koploper in januari met 3,6

Uit bovenstaande lijst blijkt dat slechts één gebied van de Duffelt (4.9), een groten-deels open akkerlandgebied, haalt de gem. dh. van 1,5 niet!, waarmee weer eens het belang van dit duitse poldergebied voor de overwinterende buizerden is aangetoond.

d. buizerdloed

De eerste barre winter-periode in januari wisten de buizerden zich heel behoorlijk te handhaven (zie ook 't januari-verslag).

De tweede grote aanval van koning winter in februari, zware sneeuwval gepaard met de venijnige ijzel kostte duidelijk meer slachtoffers, getuige onderstaande tabelletje van de bij beide grote vogelasylen in ons gebied binnengebrachte buizerden.

tabel 7. aantal buizerden binnengebracht bij asylhouders, naar datum v. binnenkomst

vogelasyl	jan.	feb.	tot.	gestorven	doodsoorzaak
Sj. Reichgelt (Groesb.)	-	6	6	3	trichomoniasis
M. Reynders (Genep)	5	12	17	1	worminfectie

Druppelden de buizerden in januari bij mevr. Reynders geleidelijk binnen, de eerste op de 10^e; in februari lag er een duidelijke piek rond de 15^e:

asyl	feb. 7	. . . 10	. . . 14	15	16	. 18	. . //.	28
SR	-	1	-	2	-	1		1
MR	1	-		2	6	2	1	-

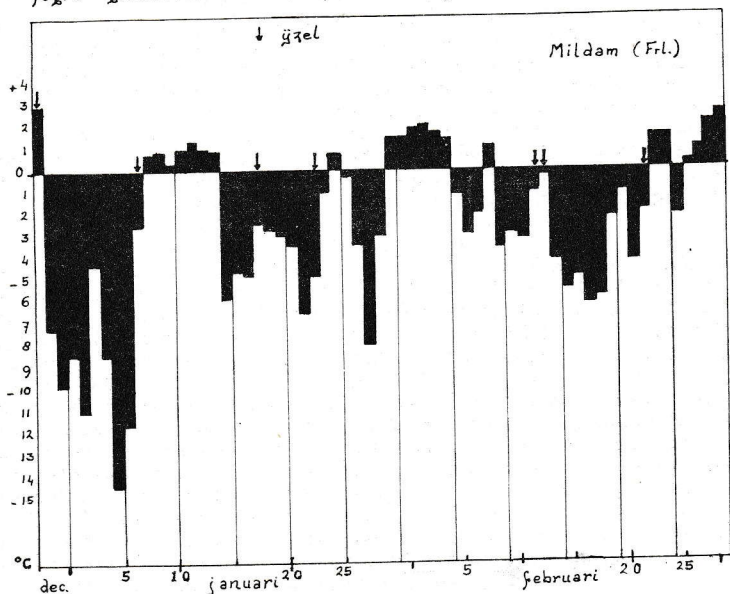
De sterke stijging medio februari heeft te maken met de zware ijzelval en de daarop volgende felle wind: de buizerden waren volgens diverse waarnemers zomaar uit de struiken te plukken.

In de onderstaande figuur, samengesteld door G. Luten te Mildam en verschenen in het dagblad 'Trouw' dd. 15 mrt jl. wordt het weerbeeld vwb. temperatuursverloop en ijzel weergegeven: de ijzel van 12 en 13 feb. was daarom zo ernstig omdat er geen dooi op volgde, integendeel de krachtige wind met sneeuwjacht betekende de genadeklap voor veel toch al sterk verzwakte dieren. Die situatie verbeterde toen de wind ging liggen. Er werden toen vrijwel geen buizerden meer aangebracht.

Uit die periode stammen ook enkele meldingen van dood gevonden ex., een compleet overzicht ontbreekt echter op dit ogenblik, hopelijk kan hierover bij het maart-verslag nog meer gezegd worden. De op dit moment voorhanden zijnde gevallen komen uit st. Anthonis, Ven-Zelderheide en Ravesteyn. In het laatste geval ging het om een buizerd, die kenmerkend werd verpletterd door een trein, bij het azen op verkeersslachtoffers langs de spoorlijn (med. J. Willems). Volgens dezelfde waarnemer zouden zo nog enkele buizerden gevonden zijn. Op 10 mrt. werd een dode buizerd langs het Reichswald gevonden in gebied 6, die in 1975 als nestjong was geringd te Overloon (NBr), med. Th. Wilbers.

Ik wil u op deze plaats nogmaals verzoeken de u bekende gevallen van winterslachtoffers onder de stootvogels en reigers door te geven aan de schrijvers, of het archief der VWG

fig. 8 gemiddelde etmaaltemperaturen, jan. en feb. 1979

Van de bij mevr. Reynders binnengebrachte buizerden is de plaats van herkomst bekend: verdeeld naar hoofdtelgebied 6 7 8 9 + 10 11

aantal 2 3 4 5 3, en wel uit de plaatsen: Beers, Bergen (5 ex), Boxmeer, Cuyk, Gennen, Mill, Milsbeek, Oeffelt, Ven-Zelderheide, Wanroy. Dit betekent dat 5,3% van de in januari getelde aantallen die maand in het asyl belandde en maar liefst 15,7% in februari. Natuurlijk zal dit hoge percentage iets gedrukt worden doordat het werkelijke aantal aanwezig in februari hoger zal zijn geweest dan het getelde; anderzijds valt aan te nemen dat heel wat in de versukkeling geraakte buizerden niet zullen zijn opgemerkt. Het onmerklijke van de tijdens de februari-sneeuw-jacht bij mevr. Reynders verzeilde dieren was, dat ze nog goed op hun gewicht waren; ze zijn vrijwel alle weer na korte tijd losgelaten langs het Reichswald in gebied 6. Omdat dit na de telling geschiedde, is er geen sprake van beïnvloeding der telresultaten. Van de bij de hr. Reichgelt gebrachte buizerden zijn de volgende vier plaatsen van herkomst bekend, nl. Druten, Leuth, Nijmegen en Wychen.

e. bijzonderheden

- Enkele opmerkelijke waarnemingen aan de buizerd in de afgelopen winter zijn bijv.:
- ze verloren deels hun schuwheid, dwz. ze waren veel dichterbij te benaderen dan normaal; ook kwamen ze veel dichterbij de bebouwde kommen en de boerderijen. Dit verschijnsel deed zich overigens ook bij andere vogelsoorten voor, oa. bij de ganzen.
  - hun veranderende jachttechniek, afhankelijk van de weersomstandigheden; gemeld is al het azen langs wegen ed. op dode vogels, wat onder normale omstandigheden ook wel voorkomt; daarnaast werd wel gezien dat buizerden stonden te bidden boven bijv. een troep koolduiven, waarbij verzwakte duiven werden gegrepen.
  - voedselroof, waarbij kleinere buizerden (♂ ?) door grotere werden verjaagd, dit werd tamelijk veel gezien.
  - eenmaal werd waargenomen dat een buizerd van een dode soortgenoot at.

- het merkwaardigste voorval beleefde F. Hofman: tijdens een tochtje in de Ooypolder op 18 feb. zag hij langs de Duffeltdijk thv. Werchen iets in het veld bewegen, toen hij er op af ging bleek dat 'iets' een buizerd en een kerkuil te zijn die verwoede pogingen deden van elkaar los te komen, bij het opvliegen probeerden ze elk een kant uit te gaan, aangezien de buizerd sterker was, werd de kerkuil achteruit meegetrokken. Het bleek dat ze zo in elkaar verstrengeld zaten dat het niet mogelijk was ze te scheiden; de kerkuil had nl. zijn klauwen in het dijbeen van de buizerd geslagen. Bij Sjef Reichgelt werden de veren los gesneden; helaas ging de kerkuil kort daarop dood, waarschijnlijk ten gevolge van een shock. Het vermoeden bestaat dat de kerkuil door de buizerd werd aangevallen bij het verorberen van een prooi.

Kalfslach

Een ergelijke overtreding werd geconstateerd langs het Kalfslach ten oosten van Kleef: in een klein bosje vond W. Müller op 11 feb. de lijken van de volgende vogelsoorten: 3 buizerden, 1 blauwe kiekendief (Schlichtkleid), 3 ransuilen, 1 bosuil, 2 blauwe reigers. Alhoewel de doodsoorzaak helaas niet is vastgesteld is het vrijwel zeker dat ze door vergiftiging, bijv. mbv. giftig aas, om het leven zijn gekomen; een natuurlijke oorzaak is vrijwel uitgesloten gezien de geringe oppervlakte van het terrein. Omtrent de dader en het motief bestaat de ernstige verdenking dat het om een in dit opzicht ongunstig bekend staande jachtopziener gaat, die op deze manier zijn fazanten-kwekerij denkt te beschermen. Tot op heden heeft men de man nog niet op heterdaad kunnen betrappen. Deze laakbare ideeën omtrent roofvogels zijn helaas nog steeds niet uitgerooid, speciaal niet onder de jagers en meer in het bijzonder onder de duitse jagers, de goeden niet te na gesproken. Zo denken jagerskringen in de deelstaat Niedersachsen er over om via een stootvogelcensus, waarbij van zoveel mogelijk bosgebieden de broedgevallen worden nagegaan, de zich herstellende stootvogelstand als argument te kunnen gebruiken om de jacht op deze vogels weer te mogen openen; en dat alles van -wege hun zo dierbare fazantenstand. Misschien zou het voor genoemde jagerskringen goed zijn om een cursus verplicht te stellen, waar ze enige elementaire beginselen omtrent het natuurlijk milieu en het evenwicht daarin kunnen vernemen. Misschien zou dat helpen om hen het besef bij te brengen dat de huidige fazantenkweek en -uitzet niets met de natuur te maken heeft en dergelijke tamme kippen natuurlijk een gemakkelijke prooi vormen voor de stootvogels, die geen andere functie hebben dan het gezond houden van de vogel- en andere dierpopulaties, waartoe verzwakte en niet alert reagerende prooidieren moeten worden ongeruimd.

2. ruigpootbuiserz

Alleen in gebied 10 en wel op de Hamert zijn tijdens de feb.-telling ruigpoten waargenomen en wel 2 à 3 ex., alle met de 'typische' ruigpoottekening (staart zwart-wit) echter zonder dat een bevederd loopbeen kon worden vastgesteld.

Buiten de telling om nog de volgende waarnemingen:

31-01 1 ex r. oost te Zetten (13.4) waarnemer G. Müskens en 3 meldingen uit de Ooy op resp. 14 en 27 jan. (zie de waarnemingenrubriek)

27-02 1 ex op 't Emmericher Eylandt, een gebied grenzend aan de Duffelt, waargenomen door G. Müskens en B. Ebbinge.

Het aantal waarnemingen is gezien de winterse omstandigheden en de invasie van andere uit het noorden afkomstige wintervogels, zoals blauwe kiekens, opvallend laag.

3. torenvalk

De 91 getelde ex. zijn goed voor een dichtheid van 0,16 ex/km².

Ondanks de korte verbetering van het weer tijdens het telweekende - van 29 jan. tot en met 4 feb. lag de gemiddelde etmaaltemperatuur boven de 0°C - nam de stand tov. de jaaritelling nauwelijks noemenswaardig toe (toen een gem. dichtheid van 0,13) Ter herinnering: in december werd over vrijwel hetzelfde gebied nog een dichtheid van 0,33/km². vastgesteld.

tabel 9. dichtheid van de torenvalk (ex/km²), in decimalen

gebiedsnr.	feb.'79	jan.'79	gebied	feb	jan	gebied	feb	jan
1	0,1	0,1	6	0,1	0,1	11	0,2	(0,1)
2	0,1	0,1	7	0,2	0,1	12	0,1	(0,1)
3	0,3	0,2	8	0,2	0,3	13	0,0	(0,1)
4	0,4	0,2	9	0,5	0,2			
5	0,0	0,1	10	0,1	0,3	T	0,16	0,13

Dit betekent voor het gehele gebied tov. de voorgaande jan-telling een toename van 28%. Vergelijken we deze telling echter met die van feb.'78 dan is de telstand met 65% afgenomen.

tabel 10. torenvalk-dichtheid bij de 2 laatste feb.-tellingen en veranderings-%

gebiedsnr.	feb.'79	feb.'78	afname	gebied	feb.'79	feb.'78	afname
2A	0,2	0,3	40%	7	0,2	0,6	60%
4	0,4	1,0	70	9	0,5	0,9	40
5	0,0	0,3	90				
6	0,1	0,5	90	T	0,23	0,68	65

De achteruitgang is dus inderdaad fors. In het januari-verslag werd al gemeld dat een flink aantal valken achter de tralies belanden, half januari al zo'n 15 ex, dwz. - die gebieden die geheel of grotendeels buiten het meldingsgebied van de lokale asylohouders vallen ic. de Duffelt (4), Maas & Waal-west (12) en de Overbetuwe (13), niet meegeteld - dat ca. 10% van het bij de december-telling waargenomen aantal werd aangebracht. Het aantal getelde valken in dit gebied liep in januari met 60% terug tov. dec-tell.'78 (van 123 naar 49 ex), zodat tav. het januari-aantal ca. 25% een refugium vond in de vogelasylen. Helaas zijn de gegevens omtrent plaats van herkomst en datum van binnenkomst incompleet, evenals een indeling op leeftijd of geslacht. Volgens dhr. Reichgelt werden vnl. juv/♀♀ gebracht, dat komt overeen met de zich in het voordeel van de ad. ♂♂ wijzigende verhoudingen in het veld. Gedurende de 2^e winter-periode, die van februari, werden opmerkelijk weinig torenvalken ingebracht, slechts ca. 5 ex. Ook is opvallend dat uit het noordelijke gebied verhoudingsgewijs veel meer valken naar het asyl (van Sj. Reichgelt) werden gebracht dan uit het zuidelijke gebied naar het asyl van mevr. Reynders; een volkomen ander beeld als bij de buizerd derhalve.

b. verspreiding, geslachten en verhouding tov. buizerd

In de meeste telgebieden bleef het aantal valken tov. januari constant of liep zelfs nog verder terug; daarentegen werden in 5 gebieden meer valken geteld in februari, nl. in het zuiden (7, 9, 11) en in het oosten (3, 4). Van één dezer gebieden, de Duffelt, zijn vergelijkingen te maken vwb. de geslachtsverhouding; het blijkt dat de toename hier, die zich overigens beperkte tot de meest oostelijke vakken, vooral te danken is aan het toegenomen aantal juv/♀♀ dieren.

In de Ooy kwam de toename uitsluitend op rekening van de binnendijkse, open poldergebieden.

tabel 11. de geslachtsverhouding bij de torenvalk tijdens de winter 1978/9, gegroepeerd naar de geografische ligging der gebieden: N(oord), O(ost) en Z(uid).

1978/9. telmaand	gebieden N (1,2,12,13)			O (3, 4, 5)			Z (6 t/m 11)			Totaal		
	T	♂	j/♀	T	♂	j/♀	T	♂	j/♀	T	♂	j/♀
december	47	10	6	79	12	8	58	10	5	184	32	19
januari	24	4	1	25	6	2	21	1	3	70	11	6
februari	19	7	6	45	7	13	27	4	3	91	18	22

Behalve bij de feb.telling in het oostelijke gebied, werden er steeds meer ad. ♂♂ geteld dan juv/♀♀. Het aantal valken in de gebieden 5, 6 en 13 was overigens tijdens de feb.-telling verwaarloosbaar.

Ook bij de februari-telling bestonden er onderling weer grote verschillen tussen de verschillende telgebieden in de verhouding tussen buizerden en torenvalken:

tabel 12. verhouding buizerd/torenvalk tijdens de feb.-telling, in gehele getallen

gebied	buiz./tv	geb	b/t	geb	b/t	geb	b/t
1	78/7 = 11	4	202/28 = 7	7	22/5 = 4	10	17/1 = 17
2	77/6 = 13	5	50/1 = 50	8	29/4 = 7	11	7/6 = 1
3	68/16 = 4	6	24/2 = 12	9	9/9 = 1	12	41/4 = 10
13	62/2 = 31	T 686/91 = 7,5					

Tov. de december-telling is in de meeste gebieden (en dus ook voor het gehele gebied) de verhouding tussen buizerd en torenvalk sterk ten ongunste van de laatste veranderd alleen in de gebieden 7, 9 en 11 bleef de verhouding nagenoeg ongewijzigd.

4. smelleken

Eveneens als bij de rugpoot tijdens de telling tamelijk weinig waarnemingen: in gebied 9 (Maasheggen-zuid) in het brabantse deel op 5-02 2 ex.; en in vak 13.1 ten oosten van Elst 1 ♂ op 31-01.

De overige, bekende, maar nog niet in het verslag opgenomen waarnemingen zijn: op 4-01 2 ex en op 27-01 1 ♀ in de Ooypolder (zie waarnemingenrubriek).

Van 28-12 van het vorig jaar stamt nog een waarneming van een jagent ♂ op de Looierheide aan de rand van Gennep (Th. Wilbers). Tenslotte op 17-02 1 ♂ Princepeel (NBr) wrn. vd Bergh & Visser.

5. slechtvalk

Van deze soort zijn - buiten de telling - de volgende waarnemingen bekend:

- 1 ex., waarschijnlijk deze soort betreffend, Salmorth (4.5), D. Müller; en vooruitlopend op het maart-verslag:

16-03 1 ex, 2x waargenomen resp. 's morgens en 's middags, Rakenberg (Hat. Vennen), L. vd. Leur

17-03 1 ex, Wylerberg, Beek; waarnemers NJN

6. sperwer

a. aantallen en verspreiding

In februari werden er 49 sperwers waargenomen, dus iets meer dan in januari (43 ex.) Over de verdeling van dit aantal over de verschillende telgebieden en teldagen valt het volgende te zeggen:

tabel 13. vergelijking aantal sperwers per telgebied en per telling

telgebied	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	T
jan.'79	8	8	7	2	3	1	-	1	1	1	1	3	7	43
feb.'79	1	11	3	10	3	1	-	1	9	1	2	-	7	49

In de gebieden 1, 3 en 12 zien we een duidelijke vermindering van het aantal; in de gebieden 4 en 9 daarentegen een flinke stijging. In de overige gebieden bleef het aantal ongeveer gelijk.

- De gebieden 1 en 12 zijn erg open gebieden, in het land van Maas & Waal. Het voedselaanbod was hier waarschijnlijk erg gering ten gevolge van de winter. Mogelijk waren de sperwers wel aanwezig, maar dan in en om de dorpen, waar de vogels zich hadden geconcentreerd; in de dorpen zelf is echter nauwelijks geteld.

- De gebieden 4 en 9 zijn meer gesloten, grotendeels een coulissenlandschap, door de vele heggen. In de Duffelt bovendien verspreide boerderijen naast dorpskernen.

Mogelijk kan het grotere aantal sperwers in deze gebieden tijdens de feb.-telling verklaard worden door de plaatselijke aanwezigheid van zangvogels - dus prooidieren - die profiteerden van de door de hagen ed. geboden beschutting. Is deze redenering waar, dan is het toch wel merkwaardig dat er in gebied 8, landschappelijk volkomen vergelijkbaar met gebied 9, zo weinig sperwers werden gezien, juist ook gezien het omgekeerde beeld bij de buizerd: ruim dubbel zoveel ex. in gebied 8 (zie: buizerd)

tabel 14. vergelijking sperwer-waarnemingen in beide Maasheggengebieden tijdens de stootvogeltellingen van de afgelopen drie winterseizoenen.

seizoen maand	1976/7				1977/8				1978/9				3-seizoens gemiddelde
	d	j	f	T	d	j	f	T	d	j	f	T	
Maasheggen-n. (8)	3	3	2	8	0	2	1	3	2	1	1	4	1,7.
Maasheggen-z. (9)	0	1	-	1	1	3	3	7	10	1	9	20	3,1

d = dec. etc; T = totaal per seizoen; laatste kolom gem. aantal per telling.

De buizerd bejaagt volkomen andere prooien als de sperwer; dus dat zegt nog niet zoveel. Verm. zijn de getelde sperwer-aantallen tijdens de feb.-telling voor beide gebieden uitersten, zo is het vrijwel zeker dat er in gebied 8 meer dan 1 sperwer zijn jachtterrein had deze winter.

Nu is de sperwer een vogel die zijn jachttechniek op snelheid en verrassing heeft afgestemd, dit maakt het waarnemen van sperwers in onoverzichtelijke terreinen bijzonder lastig; juist bij een soort als de sperwer zijn daarom flinke schommelingen te verwachten in het waargenomen aantal per telling. Enkele factoren die de resultaten kunnen beïnvloeden:

- tijdstip van waarneming; sperwers vliegen nogal eens te jagen in ochtend- en avond-schemering en rond het middaguur.
- ervaring van de waarnemers; een niet onbelangrijke factor
- dubbeltellingen. De kans hierop, bij de sperwer toch al vrij groot, gezien zijn mobiliteit, wordt sterk vergroot als men een gebied met een geringe snelheid, bijv. te voet, doorkruist; zeker geldt dit voor een kleinschalig landschap.
- datum/seizoen. Tijdens de trektijd is de kans op sperwers veel groter, vooral omdat er in ons gebied veel sperwers doortrekken. In het voorjaar wordt de kans op sperwers ook vergroot door zijn onvallender gedrag: balts, cirkelen in de buurt van zijn nestgebied.
- het weer. Bij helder, zonnig weer worden in 't algemeen meer sperwers gezien; nadelig is juist weer wind en regen (zie hieronder)
- landschap. In een open, kaal gebied niet grenzend aan een bos, is de kans op een sperwer - buiten de trektijd - kleiner dan aan een bosrand of in een coulissenland-schap.
- aanbod van prooidieren. Dit spreekt voor zich. De relatieve talrijkheid en het gemak waarmee ze bemachtigd kunnen worden is de oorzaak van het veelvuldig jagen van sperwers langs dorpsranden (tuinen, erven).

Natuurlijk zijn de verschillende genoemde factoren niet onafhankelijk van elkaar. Zo is het hoge januari-aantal in de Ooypolder hoogst waarschijnlijk te danken aan een combinatie van 'vogelaarsgeluk', weersinvloeden en prooi-aanbod. Het aantal sperwers in de aangrenzende Duffelt was die maand nl. minimaal; de polder, dik onder de sneeuw, was vrijwel uitgestorven; waarschijnlijk zijn een aantal 'Duffeltse' sperwers uitgeweken naar de Ooypolder (meer bebouwing, meer bosjes: meer voedsel)

tabel 15. sperwer-aantallen gezien tijdens de tellingen in de Ooy en de Duffelt.

gebied \ maand	dec.	jan.	feb.	Tot. 1978/9
Ooy	2	7	3	12
Duffelt	20	2	10	32

Bij het verdwijnen van de sneeuw eind februari zijn de spierwers blijkbaar weer teruggekomen in de Duffelt.

tabel 16. dichtheid (ex./km²) per telgebied, seizoen 1978/9

gebied	dec	jan	feb	gebied	dec	jan	feb	gebied	dec	jan	feb
1. Velden	0,1	0,1	0,0	6. Milsbeek	0,1	0,0	0,0	11 Broekk.	0,1	0,1	0,1
2. Maaskant	0,2	0,3	0,1	7. B. Maas	0,1	0,0	0,0	12 Maas&W.	0,1	0,1	0,0
3. Ooy	0,0	0,2	0,1	8. Maash-n.	0,1	0,1	0,1	13 Overbet	0,2	0,1	0,2
4. Duffelt	0,3	0,0	0,1	9. Maash-z.	0,5	0,1	0,4				
5. Groesb.	0,4	0,1	0,1	10 Maasduin	0,0	0,1	0,1	Totaal	0,15	0,08	0,09

De erg hoge dichtheid in december '78 kan mogelijk veroorzaakt zijn door late doortrekkers (zie verslag januari). Tov. de januari-telling wijkt het waargenomen aantal in februari nauwelijks af (+16%). Vergelijken we de februari-tellingen der laatste 4 seizoenen dan zien we het volgende:

tabel 17. de gevonden spierwer-dichtheid over 4 februari-tellingen (met aantallen)

gebied	feb.'76	feb.'77	feb.'78	feb.'79	gebied	f'76	f'77	f'78	f'79
1. Velden	0,01 (1)	0,00 (0)	x	0,01 (1)	10. Maasd.	x	x	x	0,07 (1)
2. Maaskant	0,01 (1)	0,01 (1)	0,00 (0)	0,14 (11)	11. Broeken	x	x	x	0,06 (2)
3. Ooy	0,05 (2)	0,02 (1)	x	0,07 (3)	12. Maas&W.	x	x	x	0,00 (0)
4. Duffelt	0,04 (3)	0,05 (4)	0,18 (14)	0,13 (10)	13. Betuwe	x	x	x	0,15 (7)
5. Groesbeek	0,00 (0)	0,18 (5)	0,21 (6)	0,11 (3)					
6. Milsbeek	0,09 (3)	0,03 (1)	0,12 (4)	0,03 (1)					
7. Beerse M.	0,00 (0)	0,00 (0)	0,00 (0)	0,00 (0)					
8. Maash.-n.	x	0,10 (2)	x	0,05 (1)					
9. Maash.-z.	x	0,00 (0)	0,14 (3)	0,43 (9)					
Totaal	0,04(10)	0,04(14)	0,08(43)	0,09(49)					

x = niet geteld

We zien in tabel 17 dat weliswaar het totale aantal van feb.'79 weinig verschilt met het aantal van feb.'78, maar dat in '78 het getelde gebied zo'n 40% kleiner was. Bekijken we de dichtheden over beide tellingen voor hetzelfde gebied dan wordt die van feb.'79 0,10; iets gunstiger dus tov. feb.'78.

Uit tabel 17 blijkt duidelijk de 'grote sprong' tussen de tellingen van feb.'77 en feb.'78.; daarvoor en daarna was de stijging geleidelijker.

b. de 'harde wind'-theorie

Al eerder bestond het vermoeden dat een harde wind een ongunstige uitwerking heeft op het aantal spierwer-waarnemingen, hetzij omdat de spierwers minder actief zijn en in de oeschutting blijven, hetzij omdat ze vlak langs de grond of meer in de beschutting jagen, zodat ze minder o vervallen.

Nu stond er op de voornaamste teldag in februari, zaterdag 3-02, een straffe wind; in tabel 18 is uitgezocht welke gebieden op welke dagen zijn geteld en hoe de verdeling van het aantal spierwers is over de verschillende teldagen, en wat de 'normale' of ideale verdeling van de spierwers over de teldagen zou moeten zijn, gezien voorgaande tellingen. Zoals uit de tabel blijkt werden op zaterdag 6 spierwers gezien, terwijl toen 50% van het totale gebied geteld werd. Op basis van de gem. aantallen over beide voorgaande tellingen van dit seizoen zou de verhouding tussen de op zaterdag waargenomen spierwers en die van de overige teldagen 2 : 3 moeten zijn. De werkelijke verhouding was echter 1 : 7, dus sterk ten ongunste van de zaterdag. Daarbij wordt uit de tabel ook duidelijk dat er geen enkel telgebied is met een hiervan afwijkende trend, wat de aannemelijkheid van de theorie nog versterkt.

Natuurlijk zullen nog meer onderzoeken nodig zijn vóór de theorie als waar kan gelden. Een eerdere telling met veel wind, die van feb.'77, levert geen verdere ondersteuning van de theorie op, omdat toen op de meeste teldagen een harde tot stormachtige

ge wind waaide. Op de dagen met veel wind werd ca. 90% van het gebied geteld. Weliswaar werden tijdens die feb.-telling minder sperwers geteld dan tijdens de voorgaande jan.-telling, maar de verschillen zijn niet significant (jan.'77 19 ex, feb. 14 ex); mogelijk verdoezeld door de ook al niet ideale telomstandigheden in januari: mist. Een procentueel evengrote afname van jan. op feb. was er wel bij de torenvalk: het getelde aantal viel terug van 200 op 141 ex.

tabel 18. de 'harde wind'-theorie getoetst aan de telresultaten van zaterdag 3 feb. (veel wind) en de overige dagen (weinig wind).

gebied	dh/f	tot	gem d/j	geb-% za.	aantalza	aantal ov.	geb-%
1. Velden	0,01	1	7	75	-	1	25
2. Maaskant	0,14	11	8,5	-	x	11	100
3. Ooy	0,07	3	4,5	15	-	3	85
4. Duffelt	0,13	10	11	-	x	10	100
5. Groesbeek	0,11	3	6,5	100	3	x	-
6. Wilsbeek	0,03	1	2	100	1	x	-
7. Beerse Maas	0	0	1	100	-	x	-
8. Maasheggen-z.	0,05	1	1,5	100	1	x	-
9. Maasheggen-n.	0,43	8	5,5	-	-	8	100
10. Maasduinen	0,07	1	0,5	-	-	1	100
11. Broeken	0,06	2	1,5	65	1	1	35
12. Maas&Waal-w.	0	0	5	100	-	x	-
13. Overbetuwe	0,15	7	6	37,5	-	7	62,5
Totaal	0,09	48	60,5	50	6(24,5)	42(36)	50

verklaring: 1^e kolom (dh/f) = dichth. in feb.'79; 2^e kolom totaal in feb.; kolom 3 gemiddelde aantal over de maanden dec. en jan.; kolom 4 % van het betreffende gebied dat werd geteld op zaterdag 3-02; kolom 5 het aantal sperwers van zaterdag; kolom 6 het aantal der overige teldagen van feb.; laatste kolom: % van het op de overige teldagen getelde gebied.

Van de gebieden 9 en 10 is van enkele gebieden niet bekend welke dagen er geteld is, die deelgebieden zijn niet opgenomen.

De cijfers tussen haakjes onder het totaal is de ideale verdeling van het totale aantal sperwers over de teldagen.

c. de geslachten

Het vermoedelijke geslacht van 30 der 49 waargenomen dieren is vermeld:

nl. 10 ♂ en 20 ♀. Verdeling naar landschapstype levert het volgende beeld op:

(erg) open gebieden 3 ♂ en 14 ♀

gesloten gebieden 7 ♂ en 6 ♀.

Dit is in overeenstemming met de stelling dat de ♀ meer in open gebieden jagen. 1+

7. havik

Van de 9 getelde haviken werden er 7 in de buurt van bossen waargenomen, nl. in de telgebieden 4, 5, 6, 10. Een ex. werd er gezien in het erg open gebied 12 (Maas & Waal-midden).

Het lijkt waarschijnlijk dat de haviken vanuit de bossen in de aangrenzende gecultiveerde gebieden jagen.

Een vergelijking van de dichtheden en aantallen in de februari-maanden:

maand	dichth. (ex./100 ha.)	aantal	maand	dichtheid	aantal.
feb.'76	0	0	feb.'78	0,02	7
feb.'77	0	0	feb.'79	0,02	9

In het laatste seizoen was de verdeling der aantallen over de maanden: dec.'78 5 ex; jan.'79 8 ex; feb.'79 9 ex.

Evenals bij de sperwer deed zich een sterke stijging voor tussen feb.'77 en feb.'78. Dat in de loop van het laatste winterseizoen steeds meer haviken werden gezien, kan een gevolg zijn van het strengen van de winter, waardoor de voedselsituatie in de bossen gedurig verslechterde, terwijl buiten de bossen plaatselijk een flink aanbod was van verzwakte prooidieren (duiven bijv.).

Van de 9 haviken werden er 8 'gesext': 6 ♂ en 2 ♀.

8. rode wouw

Afgezien van enkele winterwaarnemingen werden de eerste doortrekkers alweer half februari gesignaleerd. De bekende waarnemingen zijn miv. de waarnemingen uit de waarnemingsrubriek voor de maanden februari en maart:

nov.	1x	(15-11);	dec.	5x	(2, 3, 3, 5, ?-12);	jan.	3x	(6, 7, 20)
feb.	17	2 ex r. NW.	Niftrik	(2.9)	Th. Wilbers	(riv. telling)		
	17	1 ex	overvliegend	Nijmegen	J. Dirkmaat			
	19	1 ex	voederplaats	Langehorst	(6.4)	M. Reynders	(ook op volgende dagen)	
	23	1 ex	park	Brakkenstein, Nijmegen	H. de Vries			
	23?	1 ex	overvliegend	Grootstal, Nijm.	J. Peereboom			
	28	1 ex	Heumensoord		PP. v. Laake			
mrt.	1	1 ex r. ZO.	Groenlanden, Ooy	(3.1)	O. v. Hoorn			
	1	2 ex	stuw	Amerongen	J. Rooth			
	1	1 ex	Wamel		L vd. Bergh			
	6	1 ex r. O.	Kleyen, Duffelt	(4.3)	vd. Leur & Visser			
	10	1 ex	snelweg,	Bemmel	R. Gorissen			
	12	1 ex	Koningsvennen	(6.3)	Th. Wilbers			
	12	1 ex r. W.	Groenewoud, Nijmegen		T. Lemaire			
	17	1 ex	Maas-Waalkanaal, Hatert, r. O.	NJN				

Al met al een respectabel lijstje, nog lang niet compleet, want de stroom rode wouwen ging ook in de 2^e helft van maart en in de 1^e helft van april nog gewoon door. Hieruit blijkt wel, dat de rode wouw de laatste jaren een regelmatige doortrekker is in ons gebied.

9. blauwe kiekendief

a. aantal en verspreiding

In het voorgaande, januari-, verslag werd al melding gemaakt van flinke aantallen kiekendieven. Intussen is de waarnemingenlijst nog langer geworden. Om een beetje orde op zaken te stellen volgen hieronder nogmaals alle bekende waarnemingen van eind dec. tot begin maart, gebiedsgewijs gegroepeerd, met een aantalschatting. Bronnen: de stootvogeltellingen, rivierentellingen, de waarnemingenrubriek en losse waarnemingen. (aantalschatting voor de periode half jan. - feb.)

gebied 2. Maaskant min. 4 (♂ 2; ♀ 2); max. 5 (♂ 3; ♀ 2)

datum	♂	♀	plaats, evt. gebiedsnummer en vliegrichting; waarnemer(s)
6-01		1	Bullenkamp, Alverna (2.2) st.
13-01		1	't Woord, Wychen (2.7) vd. Leur & Visser
29-01	1		Malden (2.6) PP. v. Laake
21-01	1		Hatertse Vennen (2.H) E. Meeuwen
17-02	1		Alverna (2.2) Nolet & Hagemeyer
17-02	1		Molenhoek (2.5) ww-t
		1	Vosseneind, Heumen (2.4) ww-t
20-02		1	Teersdijk, Nijmegen (2.1) R. Gorissen
13-03		1	r. N, Weezenhof en Hatert (2.1) D. Visser

datum ♂ ♀ plaats, evt. gebiedsnummer en vliegrichting; waarnemer(s)

gebied 1. de Velden min/max 1 (♀ 1)

3-01	1	1	Broekstraat, Lindenholt	(1.6)	F. Uyen
6-01		1	Oude Wetering, Beun. Broek	(1.3)	st.
6-01	1	1	Woezikrot, Wychen	(1.6)	st.
7-01		1	tuin, Weurt	(1.2)	H. Hoogenboom
3-02		1	Beuningse Veld	(1.5)	st.

gebied 3. Ooypolder

25-12	1		Millingerwaard	(3.5)	K. vd. Poel, W. Braam
1-01	1		r. Z, Kaliwaal	(3.4)	vd. Leur & Uyt de boogaardt
2-01	1		Millingerwaard	(3.5)	F. Sterck
2-01		1	Wylerberg, Beek	(3.3)	B. Nolet
5-01		1	Oude Waal	(3.1)	Nolet & vd. Zande
5-01	1		kleiputten Kekerdome	(3.5)	st.
5-01	1	3	r. W, Waal thv. Kaliwaal	(3.4)	P. v. Iersel
5-01		1	Zandpol, Kekerdome Veld	(3.6)	st.
7-01		1	Vlietberg, Oude Waal	(3.1)	st.
7-01	1		de Plak, Circul	(3.2)	st.
13-01	1	1	Mill.waard/Kaliwaal	(3.4/5)	ww-t
13-01	1		Oortjeshekken, Ooy	(3.4)	F. Hustings
13-01	1	1	Oude Waal/Bizonbaai	(3.1)	ww-t
14-01	1	4	Ooysche Graaf	(3.4)	NJN
14-01		1	Groenlanden	(3.1)	NJN
		2	Oude Waal	(3.1)	NJN
		1	Kaliwaal	(3.4)	NJN
26-01	1		Circul	(3.2)	vd. Bergh, Mùskens & Thissen
26-01	1		Kaliwaal	(3.4)	idem
27-01	1		Tiengeboden	(3.1)	W. & J. Helmer
27-01	1		steenfabr. Groenlanden	(3.1)	Sterck & Langerijt
2-02		2	idem	(3.1)	O. v. Hoorn
4-02	1		Circul	(3.2)	st.
4-02		1	Kaliwaal	(3.4)	st.
4-02	1		Kaliwaal	(3.4)	NJN
5-02	1		Grote Both, Leuth	(3.6)	st.
17-02		1	Ooysche Graaf	(3.4)	ww-t
18-02		1	Kekerdome Waard	(3.4)	NJN
23-02	1		Millingerwaard	(3.5)	O. v. Hoorn
1-03		1	Halve Galg, Erlecom	(3.4)	Bekhuis & Kwak

gebied 4. Duffelt min. 6 (♂ 3; ♀ 3); max. 7 (♂ 3; ♀ 4)

6-01	1		r. ZW, omg. Keeken	(4.8)	LMJ. vd. Bergh
7-01		1	Scheffenthum, Landscheidt	(4.4)	st.
7-01		1	reserv. Kranenbruch	(4.4)	st.
7-01	1		Duffelt	(4.-)	PP. v. Laake
13-01	2		Kleyen	(4.3)	gebr. Klaassen
14-01	1		Mehr	(4.4)	idem
21-01	1		Arzheimer Deich, Wylerbroek	(4.3)	Mùskens & Thissen
21-01		1	Kranenbruch	(4.4)	idem
4-02		1	Zelhem	(4.2)	st.
4-02		1	Erlendeich, Donsbrùggen	(4.4)	st.
4-02	1		Salmorth	(4.5)	st.
4-02		1	Spoy-kanaal, Rindern	(4.9)	st.
6-03		1	Kranenbruch	(4.4)	vd. Leur & Visser

datum	♂	♀	plaats, evt. gebiedsnummer en vliegrichting; waarnemer(s)
gebied 5. Bekken van Groesbeek min. 2 (♂ 1; ♀ 1); max. idem			
2-01	1		Heikant, Groesbeek (5.4) G. Müskens
6-01	1		idem (5.4) st.
16-01	1	1	idem (5.4) G. Müskens
17-01		1	idem (5.4) R. Müskens
21-01	1		idem (5.4) G. Müskens
3-02		1	idem (5.4) st.
Reichswald/Emmericher Eylandt min/max. 5 (♂ 1; ♀ 4); 1 +			
12-01	1	3	Reichswalde G. Müskens
11-02		1	Kalfslach, Kleef; vergiftigd? W. Müller
27-02		1	Emmericher Eylandt Müskens & Ebbinge
Nijmegen/Heuvelrug min. 3 (♂ 2; ♀ 1); max. 5 (♂ 3; ♀ 2)			
29-01	1		r. ZO, Heyendaal R. Gorissen
7-02		1	jagend, tussen huizen, Nijmegen-z. PP. v. Laake
15-02	1		r. W, trek; Heil. Landstichting gebr. Helmer
26-02	1		ind. terrein, Nijmegen PP. v. Laake
26-02	1	1	r. O, trek; Heyendaal R. Gorissen
Maaspolders min/max. 2 (♂ 1; ♀ 1)			
17-02		1	Haarsteeg (eendenkooi Luisbroek) vd. Bergh & Visser
	1		de Rotten idem
gebied 12. Maas & Waal-west min/max. 2 (♂ 1; ♀ 1)			
5-01		1	de Meren, Wamelse Veld (12.5) st.
3-02	1	1	omg. de Meren (12.5) st.
gebied 13/Overbetuwe min. 5 (♂ 2; ♀ 3); max. 7 (♂ 2; ♀ 5)			
13-01		1	zandplas, Valburg A. Vink
14-01		1	Elderveld D. v. Dorp
17-01		1	Oosterhoutse Bos idem
18-01		1	t. Z. van Huissen vd. Bergh & Visser
		1	Gendtse Broek idem
31-01	1	1	omg. Elst (13.2) st.
31-01	1		bandijk, Eldik G. Müskens
2-02		1	Sprokkelenburg, Lent (3.8) M. Kersten
17-02		1	Gendtse nolder ww-t
23-02		1	Rijn-uiterwaarden, Arnhem F. Hustings
Liemers/Byland min/max. 1 (♂ 1)			
6-01	1		Tolkamer, Spijk LMJ. vd. Bergh
17-02	1		Oude Waal, Byland ww-t
gebied 6. Vlakte van Milsbeek min. 3 (♂ 1; ♀ 2); max. 4 (♂ 2; ♀ 2)			
13-01	2		Driessen (6.1) ww-t
3-02		1	Olibusch (6.4) st.
15-02	1	1	Koningsvennen (6.3) M. Reynder
17-02	1		Driessen (6.1) ww-t
gebied 7. Beerse Maas min/max. 1 (♂ 1)			
3-02	1		Hooge Voort (7.2) st.
17-02	1		Groot Linden (7.4) vd. Bergh & Visser

datum ♂ ♀ plaats, evt. gebiedsnummer en vliegrichting; waarnemer(s)

gebied 8. Maasheggen-noord		min/max. 3 (♂ 2; ♀ 1)	
6-01	1	Regtersteegsche weiden	(8.5) st.
6-01	1	Lege Veld, Afferden	(8.7) st.
15-01	ev	Heyense Waard	(8.6) M. Reynders
16-01	1	r. W, st. Agatha	(8.2) LMJ. vd. Bergh
17-02	1	Regtersteegsche weiden	(8.5) ww-t
17-02	1	Heyense Waard/Heerenwaard	(8.6/7) ww-t
23-02	1	Heyense Waard	(8.6) M. Reynders
gebied 9. Maasheggen-zuid		min/max. 2 (♂ 2)	
17-02	2	Zoetepasweiden	(9.2) ww-t
gebied 10. Maasduinen		min/max. 2 (♂ 2)	
6-01	1	Bergerheide	(10.1) st.
3-02	1	Bergerheide	(10.1) st.
5-02	1	de Hamert	(10.2) st.
gebied 11. de Broeken		min/max. 2 (♂ 1; ♀ 1)	
3-02	1	Rijkevoortse Broek	(11.3) st.
17-02	1	Rijkevoortse Broek	(11.3) vd. Bergh & Visser
Venray/Ullingse Bergen		min/max. 5 (♂ 2; ♀ 3)	
-01	1	Ullingse Bergen	J. Bellemakers
19-01	1	Osterbos, Legert-Swolgen	F. Hustings
19-01	1	Galgenberg, Blitterswijk	idem
7-03	1 2	Venray	Th. Wilbers

fig 19. blauwe kiek

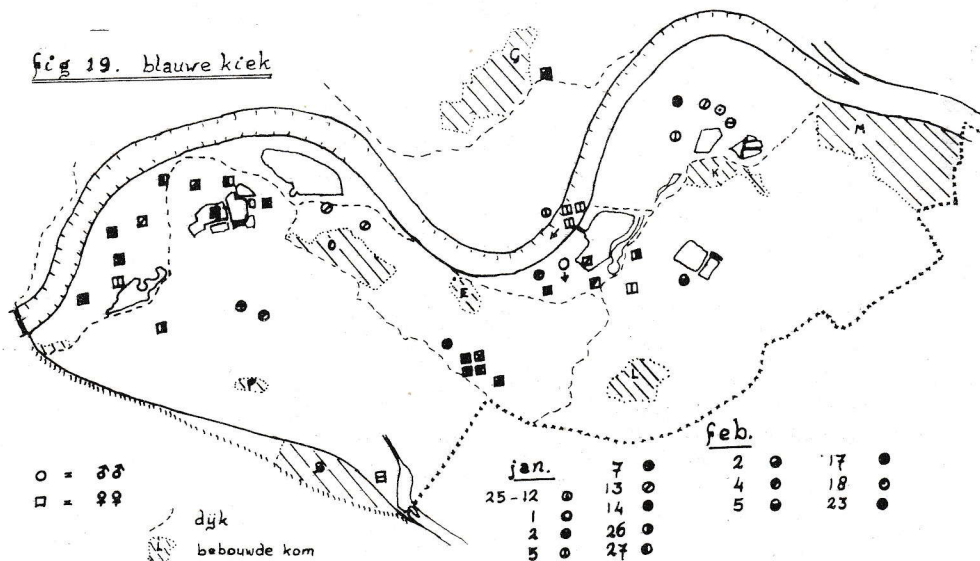
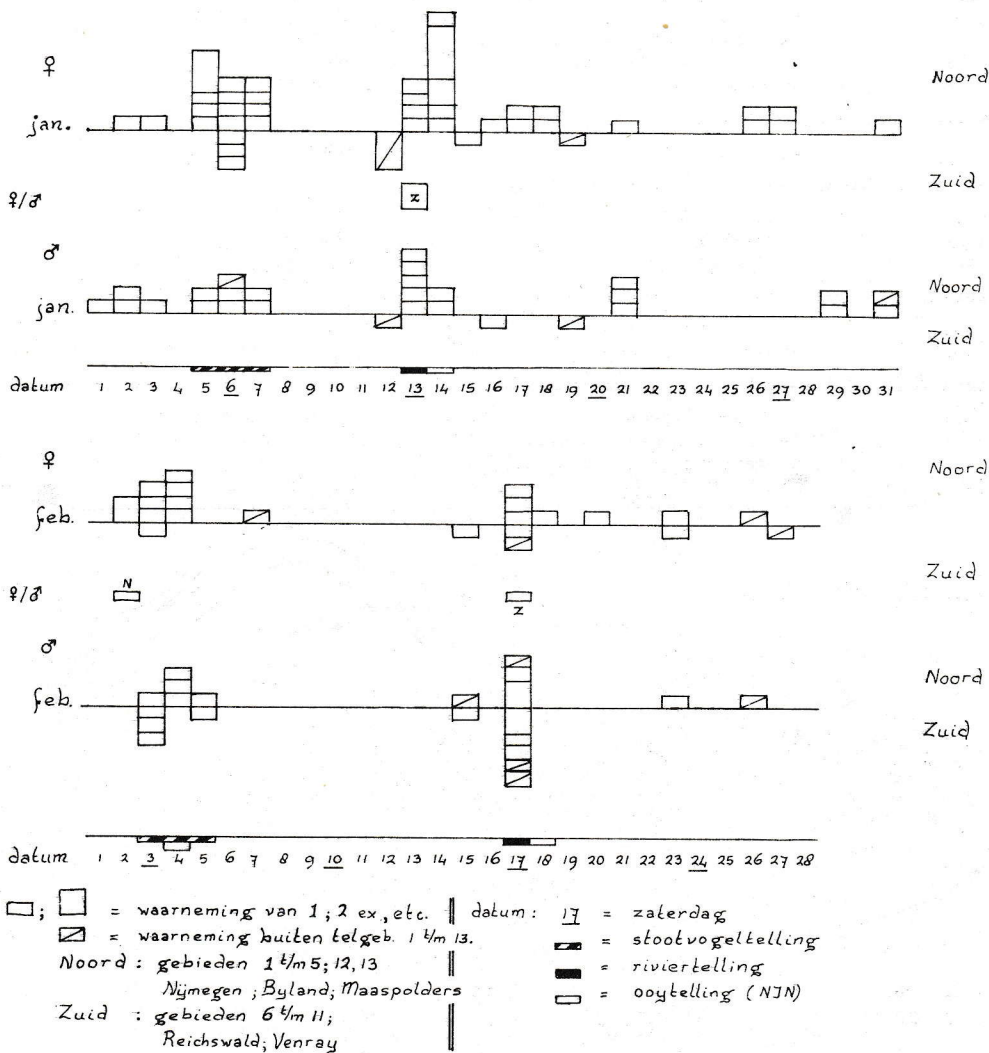

fig. 20 verdeling der blauwe kiekendief-waarnemingen over de maanden januari en februari, uitgesplitst in een noordelijk en een zuidelijk gebied.

Uit de van de waarnemingenlijst afgeleide figuur 20, valt op te maken, dat er enige dagen met een groot aantal waarnemingen zijn, soms van meerdere ex. tegelijk (de grote hokken in de figuur); deze dagen vallen meestal met gecoördineerde tellingen samen. Overvallend is, dat er uit de periode van 6 t/m 14 feb. slechts één waarneming bekend is. In het zuiden zijn er tamelijk lange periodes zonder waarnemingen, waarschijnlijk heeft dit te maken met een vrij lage waarnemingsintensiteit.

In januari verhouden de waargenomen ex. in het noordelijke tov. het zuidelijke gebied als 6 : 1; in februari was die verhouding 5 : 3.

Verrassend is het hoge aantal ♂♂, dat in februari is gezien, speciaal in het zuidelijk gebied, waar bijna dubbel zoveel ♂♂ als ♀♀ werden waargenomen.

In tabel 21 is een schatting gemaakt van het aantal residente en doortrekkende kiekken in ons gebied voor de periode medio januari - medio februari ahv. de waarnemingenlijst.

tabel 21. aantalsschatting blauwe kiekendieven

gebied	minimum	tot. ♂	♀	maximum	tot. ♂	♀	
zuid	telgebieden	13	9	4	14	10	4
	+buitengeb.	23	12	11	24	13	11
noord	telgebieden	30	12	18	35	13	22
	+buitengeb.	36	16	20	43	18	25

De indeling in noord en zuid volgens fig. 20

In fig. 19 zijn de bekende waarnemingen uit de Ooy genot op een kaart.

Tijdens de telling van 14 jan. werden maar liefst 9 ex. geteld, 1 ♂ en 8 ♀; de mogelijkheid van dubbeltellingen is echter aanwezig vanwege de grote actieradius van jagende blauwe kiekendieven.

Omstreeks half januari was er waarschijnlijk van een flinke doortrek sprake; in gedurende 2 periodes werden er in de Ooy geen kiekken waargenomen:

- van 14 t/m 26 jan. (van 14-01 t/m 4-02 geen ad. ♂♂)
- van 5 t/m 17 feb.

Overvallend is verder nog de regelmatige waarneming van trekkende dan wel jagende ex. in de stad Nijmegen (zie waarnemingenlijst).

10. velduil

Buiten de telling om zijn de volgende waarnemingen bekend:

24-01	2 ex. Arnheimerdeich, Wyler - Zyfflich, aangevallen door havik.	Müskens & Th.
26-01	1 ex. Heikant, Groesbeek	Müskens & Thissen
17-02	1 ex. omg. Ullingse Bergen	vd. Bergh & Visser
27-02	1 ex. Emmericher Wylandt	Müskens & Ebbinge

11. ransuil

Geen waarnemingen tijdens de telling (in jan. nog 5 ex.). Wel zijn deze winter enkele nieuwe roestplaatsen bekend geworden, met in totaal ca. 100 ransuilen.

Bij de asylhouders zijn 5 ransuilen binnengekomen en wel, met plaats van herkomst:

19-01	1 ex Bergen (10), M. Reynders	24-01	1 ex Hernen (2), Sj. Reichgelt
21-01	1 ex Nijmegen, Sj. Reichgelt	1-02	1 ex Beneden-Leeuwen (12), SR.
22-01	1 ex Nijmegen, Sj. Reichgelt		

Ook zijn er enkele meldingen van dood gevonden ex., behalve de 3 van het Kalflach, die - zoals reeds vermeld - verm. vergiftigd zijn, werden nog dode ex gemeld uit de Elshof (Malden), waar een buizerd op aasde; en uit de Bruuk. Deze lijst is vrijwel zeker nog niet compleet; het is ook nog niet duidelijk in hoeverre de ransuil door afgelopen winter is getroffen. Verm. heeft de ransuil in sterke mate moeten omschakelen op vogelvangst, daar de veldmuizen toch al schaars waren bij het ingaan van de winter, en door het sneeuwdek vrijwel onbereikbaar waren geworden voor de stootvogels. Het zij hier nogmaals gememoreerd dat 1978 een slecht broedseizoen was voor de ransuil.

12. steenuil

De lange winterse periode met de vele sneeuw, deed vrezan dat de steenuil het erg moeilijk zou krijgen; er werd al gesproken van een decimering van de stand.

Een stand die, zoals u weet, tenminste va. 1972 steeds was toegenomen, waardoor de steenuil in ons gebied een algemene broedvogel werd.

Tot nu toe wijzen de gegevens echter in 't geheel niet op een rampzalige achteruitgang in de steenuilenstand.

Bij de asyhouders zijn 3 steenuilen binnengebracht:

30-01 1 ex Groesbeek (5), Sj. Reichgelt

3-02 1 ex Nijmegen, Sj. Reichgelt

16-02 1 ex Gassel (7), M. Reynders; slachtoffer van de vogelcholera.

In een onderzoeksgebied in de Betuwe (omg. Kesteren) zijn wel enkele dode ex. gevonden, merkwaardig genoeg adulte dieren; verm. is hier in het vetweefsel opgeslagen gift in het spel, dat vrij kwam, bij het aanspreken van de vet-reserve, wrn. Fuchs Ook de resultaten van de februari-telling waren bemoedigend. Met name in de gebieden 1 en 2 werden verschillende ex. geteld, bijna uitsluitend zittend op de schoorstenen, ter besparing van de energie. Weliswaar viel de feb.-telling nog vóór de 2^e winterperiode, maar ook toen het nieuwe offensief al in volle gang was, werden in het land van Maas & Waal nog verscheidene exx. gezien.

Toch zeggen de waargenomen aantallen in februari nog niet zoveel: in gebied 1 werd ca. 10% der bekende broedparen gezien, in feite slechts 5% van het aantal broedvogels daar de meeste februari-waarnemingen solitaire exx. betroffen. Het beste deelgebied was 1.10 (Afferdense- en Deesterwaard met stroomrug) met 17% (8%) terugmelding.

Voor gebied 2 (Maaskant) liggen deze cijfers ongeveer even hoog.

Een steekproefsgewijze inventarisatie van enkele gebieden op broedparen in het lopende seizoen (omgeving Druten, Ooypolder, Duffelt-zuid, Heyense Waard) geeft tot dusverre geen aanleiding tot verontrusting.

13. kerkuil

Behalve het al vermelde merkwaardige geval uit de Ooypolder (zie bij buizerd), is er nog een kerkuil bij Sj. Reichgelt gebracht, afkomstig uit een fabriek te Nijmegen op 9-01. Deze uil heeft het vermoedelijk erg moeilijk gehad deze winter. Over de grootte van de evt. achteruitgang is op dit moment niets te zeggen.

B. overige soorten.

1. futen

De winterse omstandigheden hadden duidelijk invloed op het aantal dodaarzen in ons gebied; nu werden er 57 ex. geteld, het aantal was in januari nog 151 ex.

Voor al in het oog springend is het veel lagere aantal in de traditionele dodaarzengebieden (1 en 13). Toch lagen de weteringen en de Linge hier nog deels open. Een uitwijken naar de rivieren is ook niet waarschijnlijk, gezien de lage aantallen die tijdens de feb.-telling langs de rivieren werden waargenomen (verslag rivierentelling 17 feb. VWG Grote Rivieren)

Op de Maas bij Katwijk hield zich een geoorde fuut op; een voorbode van een invasietje van geoorde futen en kuifduikers in het Rijk van Nijmegen.

De gewone fuut werd vrijwel niet op de binnenwateren aangetroffen.

2. reigers

In tegenstelling tot wat men misschien zou verwachten, bij deze soort geen sterke teruggang tov. de januari-telling. (141 om 152 ex.) Houdt men ook nog rekening met de bij de asylen terechtgekomen dieren (bij mev. Reynders alleen 13 ex, waarvan 11 ex. verspreid over de maand januari en 2 ex op 18-02) dan wordt het januari-aantal zelfs geëvenaard. De reigers van mev. Reynders werden alle weer na vrij korte tijd los gelaten bij de voederplaats langs de Telebeek (Milsbeek), waar constant 21 tot 27 ex. aanwezig waren.

Toch werden er wel dode ex. gevonden oa. in het land van Maas & Waal en in de Bruuk.

Opvallend was ook dat er in de loop van de winter geen waarnemingen meer van onvolwassen dieren meer werden gedaan. Of de stand van de blauwe reiger ernstig heeft geleden zal moeten blijken uit de tellingen in de broedkolonies.

Het lot van de in ons gebied overwinterende roerdompen was droeviger. Diverse dode dieren zijn gevonden (zie waarnemingenrubriek). Van de 2 ex die in januari langs de Zwarte Weg te Milsbeek werden gevonden is de overlevende, na ongelapt te zijn in het asyl van mevr. Reynders aan het eind van de winter weer losgelaten in de Groenlanden. Een verdienstelijke prestatie, daar roerdompen in gevangenschap lastige klanten zijn.

De, tot deze winter zeer goede broedvogelstand, heeft vrijwel zeker een geduchte knauw gekregen. We willen onze leden daarom verzoeken alle waarnemingen van roerdompen door te geven.

Bij Katwijk werd tijdens de telling een zalscholver langs de Maas gezien.

3. ganzen

Alhoewel de ganzen duidelijk last hadden van de ijzel, is massale sterfte in ons gebied toch uitgebleven. Eind januari hielden zich vele ganzen op langs de rivieren; de hardnekkige ijzel, die het fourageren onmogelijk maakte, was aanleiding voor vele ganzen om te vertrekken naar het westen (west-brabant, zeeland, zuid-holland; waar de sneeuwlaag veel dunner was, of vrijwel ontbrak) en later naar het zuiden. Toch zijn er de gehele winter door groepjes ganzen nagenoeg op dezelfde plaatsen in het Rijk van Nijmegen gebleven; wel hadden de groepen de neiging zich op te splitsen in diverse kleinere groepen, misschien vergroot dit de overlevenskansen. In tabel 22 een onderverdeling der rietganzen naar subspecies; nl. anser fabalis fabalis, de taiga- of bosrietgans en anser fabalis rossicus, de toendrarietgans, onze 'normale' wintergast.

tabel 22. de rietgans-ondersoorten in enkele telgebieden.

ondersoort	geb.	1	2	4	12	
a. f. fabalis		137	157	65	16	In de overige gebieden is geen onderscheid in ondersoorten gemaakt.
a. f. rossicus		137	90	959	43	
a. f. subs.		101	29	709	-	

4. zwanen

Het aantal waargenomen kleine zwanen lag duidelijk onder dat van januari.

Opvallend is het ontbreken in de Ooy, normaal een van de belangrijkste overwinteringsgebieden alhier.

Het aantal jonge dieren was weer minimaal:

soort	ad.	juv.	ongespec.	totaal
kleine zwaan	29	4	11	44
wilde zwaan	9	-	2	11

Wilde zwanen werden op 4 plaatsen waargenomen.

Knobbelzwanen werden ook in enkele concentraties aangetroffen: oa. 30 ex. in gebied 9 en 19 ex op vijvers langs de Lindenholt (1.6).

5. zaagbekken

Het aantal zaagbekken lag deze winter hoger dan normaal - al kan je de vraag stellen of de voorgaande serie zachte winters nu wel zo normaal waren - ; zelfs op de binnenwateren, zoals op de weteringen, werden ze regelmatig aangetroffen. Zeer in het oog lopend was het forse aantal grote zaagbekken. Ook werden regelmatig groepjes middelste zaagbekken gezien, de laatste jaren een zeer zeldzame verschijning bij ons. Elders werden ook abnormale hoeveelheden gezien (bijv. op Walcheren).

Bij het nonnetje werden op een pleisternplaats in de Afferdense Waard (1.10) regelmatig meer ♂ dan ♀ geteld (tijdens de feb.-telling 46 ♂ tegen 11 ♀/juv.). Deze groep hield zich ook wel op de strang bij Ewijk op (1.1). Voor het gehele gebied 1 is door deze groep het totale aantal ♂ en ♀ vrijwel met elkaar in evenwicht: 51 : 52 ex. Van de getelde nonnetjes is overigens 73% uit dit gebied afkomstig. Uit de Ooy geen.

Telling feb. 1979

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	T
1. buizerd	78	77	68	202	50	24	22	29	9	17	7	41	62	686
2. ruigpoot	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
3. torenvalk	7	6	16	28	1	2	5	4	9	1	6	4	2	91
4. smelleken	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	3
5. sperwer	1	11	3	10	3	1	-	1	9	1	2	-	7	49
6. havik	-	1	-	3	2	1	-	-	-	1	-	1	-	9
7. blauwe kiek	1	1	3	4	1	1	1	-	-	2	1	2	2	19
totaal	87	96	90	247	57	29	28	34	29	24	16	48	74	858
8. geoorde fuut	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
9. fuut	45	35	x	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	93
10. dodaars	15	12	1	-	-	-	-	-	2	-	8	-	19	57
11. bl. reiger	37	9	9	9	-	21	2	1	3	-	12	14	24	141
12. aalscholver	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
13. kolgans	8	16	10	65	-	-	-	-	-	-	-	-	-	99
14. rietgans	375	276	508	1733	23	20	49	178	91	-	-	59	57	3469
anser spec.	-	-	-	-	-	14	-	25	-	-	-	-	-	39
15. kleine zwaan	14	9	3	-	-	2	6	2	-	-	-	8	-	44
16. wilde zwaan	-	2	-	-	-	2	-	5	-	-	2	-	-	11
17. brilduiker	3	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	9
18. eidereend	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
19. gr. zaagbek	92	21	266	-	6	-	13	-	15	-	-	-	-	413
20. midd. zaagb.	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	11
21. nonnetje	103	18	-	-	-	8	2	-	-	-	-	3	5	139
22. kievit	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
23. wulv	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
24. watersnip	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	2	-	-	5
25. patrijs	1	37	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	55	94
26. steenuil	16	22	-	2	1	-	-	-	1	-	-	2	-	44
27. holenduif	10	4	9	13	-	-	-	3	16	-	20	8	8	91
28. gr. b. specht	2	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9
29. klapekster	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
30. sijs	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30	32
31. kneu	-	100	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	110
32. geelgors	-	-	-	30	40	-	-	2	-	-	-	-	-	72
33. roek	380	368	x	155	96	98	37	371	60	60	3000	395	-	5000
34. bonte kraai	-	-	1	2	-	-	-	-	1	17	-	-	-	21
35. russ. kauw	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3
ree	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8

x = niet geteld; 6* = overvliegend; 't aantal roeken in geb. 11 bij benadering

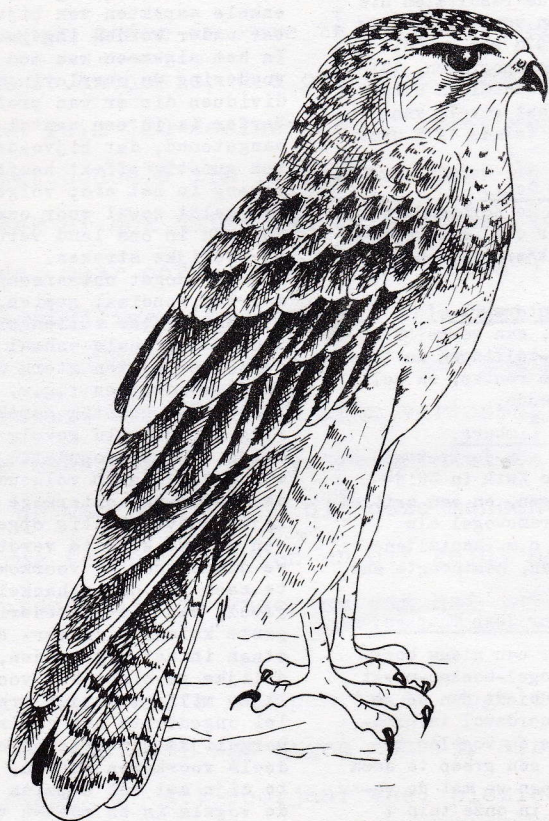
telgebieden:

1. de Velden (R.v.N.) 4. Duffelt 7. Beerse Maas 11. de Broeken
 2. Maaskant (Asselt) 5. Groesbeek 8. Maasheggen-n 12. Maas & Waal-midden
 3. Ooy 6. Milsbeek 10. Maasduinen 13. Overbetuwe

medewerkers: W. Aben (11); J. Bellemakers (11); L & J. vd. Bergh (1, 2, 12); F. Bloemendaal (13); G. Boumans (9); P. Brouwer (3); H. de Bruyn (4); J. v. Dokkum (8); D. v. Dorp (13); B. Engelen (2); R. Gorissen (1); A. Griffioen (4); C. ten Ham (3); WHA. Hekking (12); echtb. Hermen (10); O. v. Hoorn (3); L. vd. Leur (3); H. Meekes (2); G. Müskens (4, 5); H. Klaassen (5); H. Kuyper (8); J. Post (11); M. Reynders (8); F. Richter (4); L. Rietveld (1); G. Schreurs (8); R. Schuurkes (13); J. Thissen (4, 6); G. Uyt de boogaardt (3); J. Verburgh (9, 10); F. Versteeg (6); A. Vink (13); D. Visser (1, 2, 4); FJ. de Vries (12); H. de Vries (7); ThP, ThA, ThMM. Wilbers (8); T. Woeltjes (13); W. vd. Zande (3).

- 1+ jan. verslag stootvogeltelling ; Mourik 5:1 ; feb. '79
2+ wintertrajecttelling 28 jan '79 VWG Winterswijk ; brief J. Grotenhuis
3+ riviertelling 17 feb '79 ; verslag VWG Grote Rivieren

* G. Muskens ; J. Thissen ; D. Visser, Weezenhof 32.67, Nijmegen

Vogelwacht Franeker e.o.: Jaarverslag 1978.
O.a. overzicht van de weidevogelstand in 1978 en ringresultaten van de laatste jaren.

De Korhaan, 12 nr.5, VWG Het Gooi.

Artikelen over Kramsvogel en Grote Bonte Specht, voorts een samenvatting van de resultaten die geboekt werden met nestkasten voor Ransuil en Torenvalk in 1977 en 1978: 1978 was ronduit een miserabel jaar met weinig broedpogingen, late en kleine legfels en geringe aantallen uitgevlogen jongen; waarschijnlijk het gevolg van de slechte stand van veldmuizen (sinds 1975 niet meer zo slecht geweest).

De Korhaan 13, nr.1, VWG Het Gooi.

Artikelen over de Spreeuw en de Korhoenders anno 1978 in het Gooi; verder o.a. een vertaling van het ornithologen-vakjargon in begrijpelijk nederlands.

Rondschrijven 6, nr.2, VWG Winterswijk.

Zeldzame weidevogels in 1978, een vergelijking van de resultaten van de PTT-tellingen en lijn-transecttellingen op dezelfde routes, en tellingen van wintervogels in Meddo.

In Vogelvlucht, 2, nr.1, VWG Limburg.

Enkele voorlopige resultaten van de trektellingen in 1978, de Grote Gele Kwik in Zuid-Limburg, steltloperwaarnemingen, en een artikel over de uitbreiding van de Kramsvogel als broedvogel met gegevens over o.m. aantallen broedparen, zang, nestplaatsen, nesthoogte enz. op een tweetal kolonies.

Elseviers Vogel Vademecum door Jaap Taapken.

Dezer dagen verscheen er weer een nieuw boekje op de reeds welvoorziene vogel-boeken-markt dat nu eens iets heel anders biedt dan we gewend zijn. Dit boekje staat boordevol informatie over alles dat met vogels en vogelen te maken heeft. Om zo maar eens een greep te doen in de onderwerpen: hoe beginnen we met de vogelstudie + vogels waarnemen in onze tuin + vogelfotografie + het schrijven van een publicatie + het ringen van vogels + geluidsopnamen van vogelgeluiden; zo maar zes van de 25 hoofdstukken. Ieder hoofdstuk is voorzien van een zeer uitgebreide literatuuropgave, terwijl ook een schat aan adressenmateriaal uit Nederland en België is opgenomen.

Veel informatie is op de beginner afgestemd, doch ook de gevorderde vogelaar en zelfs de expert komt hier zeker aan zijn trekken. Deze paper-back kost f 24,50 en is in de boekhandel verkrijgbaar.

Noodzaak van het voederen van vogels in de winter?

Als men er van uit gaat, dat het een plicht is uit ethisch oogpunt het in nood verkerende dier naar vermogen te helpen, kan er op enkele aspecten van bijvoeding in de winter nader worden ingegaan.

In het algemeen kan men stellen, dat bijvoeding de overlevingskansen van de individuen die er van profiteren vergroot. Verder is in een aantal gevallen duidelijk aangetoond, dat bijvoeding in de winter een gunstig effect heeft op de populatieomvang in het erop volgende broedseizoen. Dit geldt zowel voor onze standvogels als voor de in ons land verblijvende vogels uit noordelijke streken.

Het is hoogst onwaarschijnlijk dat bepaalde soorten, mondiaal gezien, als gevolg van een strenge winter zullen uitsterven. Wel kunnen op nationale schaal de aantallen van bepaalde soorten sterk dalen en plaatselijk zelfs verdwijnen t.g.v. een strenge winter. Een minder gunstig aspect van wintervoeding is, dat als gevolg daarvan bepaalde delen van een populatie sterk worden gestimuleerd, zodatin volgende winters, wanneer de voeding achterwege zou blijven, dergelijke onevenwichtig opgebouwde populaties een enorme klap te verduren krijgen.

We dienen ook te voorkomen, dat de vogels te zeer van ons afhankelijk worden. Als gevolg van wintervoeding zijn plaatselijk grote kolonies zilver- en kokmeeuwen ontstaan in natuurgebieden, wat meestal schadelijke gevolgen had voor het oorspronkelijke milieu. Verder trekt voeren ook allerlei ongedierte aan zoals ratten. Dergelijke nadelige aspecten kunnen grotendeels voorkomen worden, door voorzichtig te zijn met het bepalen van wat "goed" voor de vogels is en moeten voor de rest maar geaccepteerd worden, omdat de gunstige kanten van de wintervoeding sterk prevaleren.

Ruud Crul

Litt.:

Woldendorp J.W. "Het voederen van vogels in de winter".
(Inst. voor Oecologisch onderzoek, jan. '79)
zie ook "Vogeljaar" 27-1 blz. 33-35.

Wintervoeding van vogels. Art. Ned. Ver. tot bescherming van vogels, jan 1977.

Voor nadere bijzonderheden, zie pag. 46 en 48.

donderdag	03 - 05	Algemene Ledenvergadering en Sovon-bespreking
donderdag	10 - 05	} Voorjaars kamp naar Ameland.
t/m		
zondag	14 - 05	
zaterdag	16 - 06	KNNV: Gewestelijke excursie Naardermeer.
donderdag	28 - 06	Avondfietstocht door de Ooy.
vrijdag	05 - 10	} KNNV: Vogeltrekweekend te Schouwen.
t/m		
zondag	07 - 10	

De volgende Mourik verschijnt in augustus.

Kopij inzenden vóór 1 juli 1979.

Redactievergadering dinsdag 3 juli 1979.

IN DIT NUMMER:

Redactioneel	pag. 45
Van de Bestuurstafel	pag. 46
Activiteiten	pag. 48
Ledenmutaties	pag. 48
Waarnemingen, jan. - feb. 1979	pag. 49
De Roodborsttapuit rondom Wijchen	pag. 54
Riviertellingen, jan. - feb. 1979	pag. 57
Wintervoeding	pag. 64
Vogels en de Wet	pag. 65
Stootvogeltelling februari 1979	pag. 66
Boeken-verslagen-berichten	pag. 88

